

ΕΣΤΙΑ

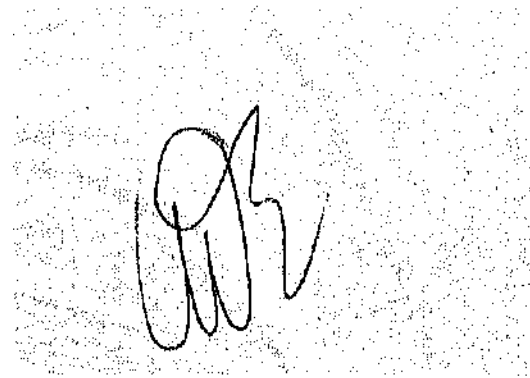
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΩΝ
ΑΥΣΩΝ ΑΡΙΘ.

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΝΑΤΟΣ

1885

[ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ-ΙΟΥΝΙΟΣ]

ΤΙΜΑΤΑΙ ΦΡ. 8 - ΔΕΔΕΜΕΝΟΣ ΦΡ. 8

Handwritten signature
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μητροπολιτική
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΑΘΗΝΗΣ

Γ. ΚΑΣΔΟΝΗΣ, ΕΚΔΟΤΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ

Γραφείον της 'Εστίας: 'Επί της Ασωφόρου Πανεπιστημίου, 39

1885

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ΙΘ'

Ἐνδρομή Ἰησίου Ἐν Ἑλλάδι σφ. 12, ἐν τῇ Ἑλλάδι σφ. 20 — Αἱ ἑνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ
1 Ἰανουαρίου ἕως καὶ εἰς τὴν Ἰουλίαν — Γραφεῖον ἑαυτοῦ, Ἐπιτ. τῆς Λεωφ. Πανεπιστημίου 80. 21 Φεβρουαρίου 1885

Ἰαν. Πραξέως θέλει παραδοῦν εἰς τὴν δημοσίευσιν πολ-
λοῦ λόγου ἔχον ἔργον τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἑνεσθῆ διδασκα-
λεῖου κ. Χαρισίου Παπαμάρκου, ἐπιγραφόμενον « Περὶ τοῦ
σκοποῦ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς Ἑλληνίδος νεολαίας ». Ὁ κ.
Παπαμάρκου ἀπὸ χρόνου πολλοῦ ἔχει ἐγλύψει μετ' ἀγάπης
εἰς τὰ παιδαγωγικὰ καὶ ἱκανὰ περὶ αὐτῶν ἐδημοσίευσεν, κα-
κημένως, δὲ καὶ τὴν πείραν μακροχρονίου διδασκαλίας
πραγματεύεται τὸ σπουδαιότερον τοῦτο θέμα μετὰ τοῦ κό-
ρου, ὅπερ παρέχει ἢ τοσαύτη αὐτοῦ εὐδικίης ἐν τοῖς παι-
δαγωγικοῖς ζητήμασιν. Ἐν τῷ προκειμένῳ δ' αὐτοῦ συγ-
γράμματι ἀναπτύσσεται πλήρως σύστημα, καθ' ὃ νομίζει ὅτι
δεόν νὰ ἐκπαιδευθῆται ἡ Ἑλληνικὴ νεότης. Ὡς τοιοῦτον τὸ
ἔργον αὐτοῦ, καὶ διὰ τὴν μεγάλην ἔθνησιν σημασίαν τοῦ
ζητήματος διαπραγματεύεται, εἰς ἕξιον νὰ μελετηθῇ ὑπὸ
πάντων τῶν Ἑλλήνων τῶν κηθεμένων τοῦ ἔθνικοῦ μέλλοντος.
Ἀποσπάσματα τοῦ ἔργου τούτου, εὐμενῶς παραχωρήθην ἡμῖν,
ὑπὸ τοῦ συγγραφέως, παρέχον ἑνεσθῆ τοῖς ἀναγνώσταις
τῆς « Ἐστίας ».

Σ. τ. Δ.

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΚΟΠΟΥ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΔΟΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Τὸ σχολεῖον ἂν μέλλῃ νὰ ἦται σήμερον
πρὸς τὸ πνεῦμα τῆς ἀρχαίας αἰτίας τῆς προ-
καλεσάσης αὐτὸ εἰς τὸ εἶναι, καὶ ἂν μέλλῃ νὰ
συντελέσῃ εἰς τὸ κοινὸν συμπέρασμα τῶν πολι-
τικῶν θεσμῶν σώσει πολιτῶν ἔργον αὐτοῦ, πρέπει
νὰ ἐπιεργασθῇ τοὺς εἰς αὐτὸ φοιτῶντας παι-
δας οὕτως ὥστε νὰ γένη δυνατὸν νὰ κατα-
στάσῃ ποτὲ οὕτοι ἄνθρωποι ἀγαθοὶ καὶ πολιταί
χρήσιμοι ἔργον τῆς δεινότητος νὰ προάγῃ
τὴν πολιτικὴν ἰσχὺν καὶ νὰ ἀνέλθῃ τὸν
πλοῦτον τῆς πατρίδος αὐτῶν, ἐξείρισον δὲ
τῶν δυνατῶν μέσων καὶ ἐνισχύον δὲ τῶν
ἀρμοδίων τρόπων ἐκείνας τὰς δυνάμεις ἐν τοῖς
παισίν, ἂν παραγόμενον εἶναι ἡ πολιτικὴ
ἰσχὺς καὶ ὁ δημοτικὸς πλοῦτος, πρὸς τὸ τέλος
τοῦ μέρους δυνατοῦ καλοῦ ἀνθρωπίνου βίου.

Ἡ πολιτικὴ ἰσχὺς εἶναι τὸ τελικὸν ἀποτέλε-
σμα πλείστον καὶ σπουδαιότερον παραγόντων,
εἶναι ἔθροισμα ἐν πολλῶν καὶ δυσσκοπητῶν
στοιχείων συγκροτούμενον. Αὐτὴ προαπαιτεῖ πρῶ-
τα πάντα σωματικὴν ῥώμην καὶ πολε-
μικὴν ἐμπειρίαν τῶν καθ' ἕκαστον ὑποκειμένων
τῶν συγκροτούντων τὴν πολιτείαν « ὄπλα, ὄ-
πλα, δεῖ, » ἢ ὡς ὁ Αἰσχύλος, « ἠδὲ ληίσαι
καὶ προγυμνάσαι γέμα » ὁ Σοφοκλῆς, « εἰς μν-
ρίους ὄρνιθας ἀετὸς σοβεῖ » ὁ Σωκράτης, « ἀπ-
μόκριτος, δὲ παραινέει τὴν τε πολεμικὴν τέχνην

μεγίστην οὖσαν ἐκιδάσκεισθαι καὶ τοὺς πόρους
διώκειν, ἀφ' ὧν τὰ μεγάλα καὶ λαμπρὰ γίνονται
τοῖς ἀνθρώποις, » λέγει ὁ Πλούταρχος. Μάλι-
στα ἡ σωματικὴ ῥώμη καὶ ἡ πολεμικὴ ἐμπειρία
εἰναι τὸ πρῶτιστον, ὅπερ πρέπει νὰ ἐπιβιώσῃ
τὰ σχολεῖα καὶ παντός μὲν ἔθνους, μέλλοις δὲ
τῶν ἔθνων ἐκείνων, αἵτινα δὲν ἔχουσιν εἰσέτι συμ-
πληρώσει τὴν πολιτικὴν αὐτῶν ἀποκρίστασιν,
διότι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ « οὐκ ἔστι κρίσιον
ἕλλο πλὴν κρατεῖν δορὶ » κατὰ τὸν Εὐριπίδην
τὰ ξηρὰ γράμματα καὶ τὰ παγὰθλια γράμμα-
τικὰ καὶ λοιπὰ τερετίσματα καὶ μωρολογήματα,
τὰ μόνον καρπώματα τῆς εἰς τὰ σχολεῖα φοιτή-
σεως τῆς Ἑλληνίδος νεολαίας, εἰς ἑδάφους νὰ κα-
ταβάλλωσι, ἀλλ' οὐδέποτε ὑψηλὴν νὰ ὀρθώσῃ
τὴν μαθητὰν πράττουσαν καὶ βικρῶς νοσοῦσαν
πατρίδα δύναται.

« Ἄλλ' ἐμοὶ πῆθαι.

παῦσαι μελοῦν, πολεμίων δ' εὐμουσίαν
ἄρασι τοιαῦτ' ἔπειθαι καὶ ὀδύεις φρονεῖν,
σκάπτων, ἀρῶν γῆν, ποιμνίοις ἐπιστατῶν,
ἄλλοις τὰ κομψὰ ταῦτ' ἀπὸ σφραγίδος,
ἔξ ὧν κενόσιν ἐγκατοικησέμε δόμοις »

ὀρθότατα ἔλεγε πάλαι ποτὶ ἐν τῇ Ἀντιόχῃ
τοῦ Εὐριπίδου Ζήθος πρὸς τὸν ἀδελφόν αὐτοῦ
Ἀμφίωνα. Ἐκ τῶν ἐπτὰ αἰτιῶν τῶν συνεπαγα-
γόντων τὴν πτώσιν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος δὲν
ἦτο τὸ ἀδρανέστατον οὐδὲ τὸ ἀργότερον ἢ πάν-
τοτε ἀναίτιως ἐκφυλισμένη καὶ πάντοτε σοφιστι-
κῶς ἠτιολογημένη ἀνθηκίτης, καθαρὸν ἀποτέλε-
σμα τῶν ξηρῶν καὶ ὀθλιῶν γραμμάτων, καὶ
τῆς διδασκαλίας οὐτιδανῶν καὶ παλιγκρητῶν
διδασκάλων, ὅπως καὶ σήμερον παρ' ἡμῶν τὰ
αὐτὸ ἐπαναλαμβάνεται. Ὅπως καὶ πολλοὶ
ἄλλοι τῶν ἡμεσῶν μου, οὕτω καὶ ἐγὼ δασκῆς
βλέπω καὶ ἀκούω ὅτι νέα σχολεῖα ἰδρύνονται ἐν
Ἑλλάδι ὅμοια ἐκείνοις, τὰ ὅποια βλέπομεν καὶ
ἐν οἷς ζῶμεν, ζωηρότατα ἐνθουσιάζομεν τὸ τοῦ Θεο-
κυδίδου (1, 1, 2) « πλῆθει τὴν ἀμαθίαν δραση-
ροντες » καὶ βαθύτατα βρυουμῶν ἀγαλαγόμε-
νος καὶ ὅτι εἰσέτι ἀποθεβαρβαριωμένη ἡ διάδοσις
ἡμῶν διατελεῖ, τὸ ποσὸν τῆς ποιότητος προκρίνου-
σα, καὶ ὅτι νέα πληθὴ ἔθνικῆς ἀθλιότητος δεκ-
νοῖται εἰς τὸ διάβορον ὑπὸ τῶν ἑλλῶν σώμα
τῆς γλυκυτάτης ἡμῶν Ἑλλάδος.

Ἡ πολιτικὴ ἰσχὺς ἀπαιτεῖ πλὴν τῆς ῥώμης καὶ
τῆς περὶ τὰ ὄπλα ἐμπειρίας τῶν καθ' ἕκαστον πο-

λιτών μάλιστα τὸν πρὸς τὰ πάτρια ζῆλον. Ἡ ἐπίγνωσις ἐκάστη γενεὰ εἶναι ἀμεσὸς συνέχεια τῶν προηγουμένων καὶ ἐξ ἐκάστης παρουσίας καὶ αἱ μέλλουσαι ἐξήρτηνται, ἢ ἐπίγνωσις ἐπὶ τὸ αὐτὸ πνεῦμα διήκει διὰ πασῶν, ἢ αὐτὴ τύχη, τὰ αὐτὰ παθήματα, οἱ αὐτοὶ πόθοι συνδέουσι συμπάσας τὰς γενεὰς ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ἔθνους, ἢ ἐπίγνωσις τουτέστιν ὅτι ἡ ἐκαστοτε παρούσα γενεὰ εἶναι δημιουργία φυσικὴν τῆς παρελθούσης, ὅτι ἔχει ἐν ἑαυτῇ τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰ προτερήματα οὐ μόνον τὰ κοινὰ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τὰ ἴδια τοῦ ἔθνους, ἐξ οὗ καὶ ἐν ᾧ παρήχθη, ὅτι εὐρίσκεται εἰς τὸ εἶναι ἐρχομένη ἐν ὀρισμένῳ κύκλῳ πνευματικῶν καὶ ὕλικῶν μέσων, ἐν ὀρισμένῳ δικτυῷ πολιτικῶν, ἠθικῶν καὶ ἀλληλεθνῶν ιδεῶν καὶ συμφερόντων περιελγμένη, ἢ ἐπίγνωσις ὅτι δύναται καὶ ἔχει καθῆκον ἐκάστη γενεὰ μόνον κατὰ ταῦτα καὶ οὐχὶ ἄλλως καὶ ἐν τῷ παρόντι καὶ ζῆση καὶ ἐν τῷ μέλλοντι νὰ ἐργασθῇ, ἢ ἐπίγνωσις, λέγω, πάντων τούτων γενεὰ τὸν ζῆλον πρὸς τὰ πάτρια, ὅστις παρορμᾷ μὲν πρὸς διατήρησιν τῶν ἀγαθῶν τῶν πατρῶν, ἢ πρὸς ἀπόκτησιν αὐτῶν, ἀν ταῦτα δὲν ὑπάρχουσιν, ἐκασφαλίζει δὲ τὸ ἔθνος ἀπὸ τῆς τυφλῆς ἀπομιμήσεως τῶν ἀλλοτρίων, ἀπὸ τοῦ ἀναξιοπροσέως καὶ ἐθνοκτονίου θαυμασμοῦ παντός ὀθνείου, ἀπὸ τῆς ἐπιφορησεως ὀθνείων πνευματικῶν στοιχείων κριτικῶς διαλυόντων τὰ ἔθνη καὶ πνευματικὰ στοιχεῖα, ἀπὸ τοῦ ζήλου πρὸς ἀπόκτησιν τῶν θαυμασθέντων ἔθνων βιωτικῶν ἰδανικῶν, δι' ὧν ἀφανίζεται μὲν πᾶν ἰδιοφυὲς ἔθνη ἰδανικῶν καταφρονουμένων τῶν καθ' ἕκαστον τύπων τῆς πολυμόρφου καὶ παντοδαπῆς ἐκφάνσεως αὐτῶν, συγγέονται δὲ ταῦτα μετ' ἐκείνων εἰς ἐν μίγμα ἀδρανῆς καὶ ἀπαθῆς, οὐδεμίαν αὐτοτελῆ ποιότητα καὶ δύναμιν ἔχον, ἐπέρχεται δ' οὕτω μικρὸν κατὰ μικρὸν ὁ τέλει ἀφανισμὸς τοῦ ἔθνους ἐπιπίπτοντος εἰς τὸ κενὸν χάος τῆς ἀορίστου καὶ ἀμόρφου ἀνθρωπότητος, τῆς ἰδέας τοῦ κοσμοπολιτισμοῦ.

Ὁ νῦν καιρὸς εἴπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε ἐπιβάλλει πᾶσιν ἡμῖν, οἵτινες Ἑλλάδος φθόγγον χέομεν, τὸ σωσικὸν ἔργον τοῦ νὰ ἔχωμεν πάντοτε ὑπὸ ὄψιν τὸ Πινδαρικόν « οὐδ' ἀλλοτρίων ἔραιτες ἀνδρὶ φέρειν κρείσσους » καὶ τὸ νὰ ματεδάμεν οὐκοῦν ἄτε ποτίρορον κόσμον λαχόντες γλυκύ τε γαρυμένον. Σύμπασα ἡ Ἑυρώπη ἀπὸ τινος χρόνου σφραδάζει ὑπὸ τὴν τομὴν μάχαιραν τὴν κριτικὴν τῶν ἐν ἀνθρώποις σεμνῶν καὶ θείων, δι' ὧν ὁ βίος τῶν βροτῶν ἐν τῇ πορείᾳ τῶν αἰώνων ἀπεπαύει εἰς τὸν πνευματικὸν διάκοσμον τοῦτον, οὐδὲν ἔμεινε καὶ μένει ἄθικτον τῇ κριτικῇ ταύτῃ τῇ ὑπεραιάφῃ καὶ ἀνθρωποφθορᾷ· οἱ θνητογενεῖς βροτοὶ ἐν τῷ τύφῳ αὐτῶν τῷ ἑσωφορικῷ καὶ ἐν τῇ οἴῃσει αὐτῶν τῇ τιτανικῇ ἐπιχειροῦσι καὶ ἀγωνίζονται, ἐμπηγνύοντες τὴν μάχαιραν εἰς τὰ

σπλάγγνα τῆς ἀνθρωπότητος, νὰ διαλύσωσι τοὺς συνεκτικούς δεσμούς ἐκείνους, δι' ὧν ἡ ἀνεξερεινῆτος βουλή τοῦ Δημιουργοῦ τῶν Πάντων ἐνδομύχως καὶ ἀρρήκτως συνδέσει τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων. Οἱ γλυκυτάτοι καὶ ὑποκαρδιοὶ καὶ εὐγενέστατοι πόθοι τοῦ συναισθητικοῦ τῆς ψυχῆς τῶν ἀνθρώπων, αἱ περὶ τῶν πρώτων λόγων τῆς Δημιουργίας καὶ τῆς αἰτίας τῆς συνδεούσης τὸν πᾶνσομικρον ἄνθρωπον μετὰ τοῦ παμμεγίστου διακόσμου τοῦ Παντός πνευματικῆς κινήσεις, οἱ ἐν τούτοις τοῖς ὑψηλοῖς πόθοις καὶ ἢ ἐν ταύταις τῆς κοσμικῆς ἰδέας ἀσάλευτος θεμελιώσις τῶν βιωτικῶν ἀξιομάτων τῶν βροτῶν, ἢ θρησκεία, κηρύσσεται διὰ μυρίων στομάτων νῦν, ὅπως πάλαι ποτὲ ἐπὶ τῶν σοφιστῶν καὶ τῶν ἀθέων Θεοδωροῦ, Κριτίου καὶ Διαγόρα τοῦ Μηλίου, ὡς πλάνη τοῦ πνεύματος, ὡς δημιουργία τῶν ἰσχυροτέρων καὶ πονηροτέρων, ἵνα συνέχῃσι διὰ ταύτης τοὺς ἀμβλυτέρους καὶ ἀσθενεστέρους ἐν τῇ δεσποτείᾳ αὐτῶν, ὡς πρόληψις ἀσχημίζουσα δῆθεν τὴν ὑψηλὴν φύσιν τοῦ ἐξῆκατηθέντος ἀνθρώπινου πνεύματος· τὸ τοιοῦτον ἔργον οὐδέποτε ἠδυνήθη νὰ ἀντιληφθῆ ἄλλως ἢ ὡς λύσαν τοῦ πνεύματος τοῦ ἀνθρώπινου προσπαθόντος ἑαυτὸτε νὰ διασχίσῃ καὶ τὴν ἀνθρωπότητα νὰ κατασπαράξῃ. Τὸ δίκαιον εἶχεν ὁ Ἀριστοτέλης λέγων ὅτι « μυριοπλάσια γὰρ ἐν κακῇ ποιήσειεν ἄνθρωπος κακὸς θηρίου » διότι οἱ φυσίφρονες καὶ ἄγαν ἀνέφρο μὲν μὲν μαργαρωμένοι κυνοβρασεῖς οὗτοι, οἱ Θεῶν οὐδὲν ἐπαίοντες, οἱ δυσάγνοι τὰς φρένας κόρακες, οἱ βωμῶν ἀλέγοντες οὐδὲν, ὡς ἡ εὐσεβέστατος Αἰσχύλος θὰ ἀπεκάλει τοὺς τοιοῦτους, οὐδὲν ἄλλο ἐπιζητοῦσιν ἢ μανιωδῶς ἀγωνίζονται νὰ διασαλεύσωσι καὶ τέλει νὰ ὑπεξαιρέσωσι τὸ ἔδαφος ἀπὸ τῶν πόλεων, ἵνα αἱ πρὶν ἀνθηραὶ τοῦ ἀνθρώπινου γένους κατοικίαι εἰς σωρὸν εἰρηπῶν καταπέσωσιν, ὡς ἄριστα ὁ σεμνὸς Πλουτάρχος λέγει « εὐροὶ δ' ἐν ἐπιῶν καὶ πόλεις ἀτειχίστους, ἀγραμμάτους, ἀβασιλεύτους, ἀαίκοις, ἀχρημάτους, μὴ νομίσματος δεομένους, ἀπείρους θεάτρων καὶ γυμνασίων, ἀνίερου δὲ πύλωνος καὶ ἀθίου... οὐδεὶς ἐστίν, οὐδ' ἔσται γηγονὸς θεατρῆς ἀλλὰ πόλις ἂν μοι δοκῆ μῆλλον ἑτάφους χωρὶς, ἢ πολιτεία τῆς περὶ θεῶν δόξης ἀναιρηθείσης παρτάμασι, οὐστὶναιν λιθεῖν ἢ λαθοῦσα τηρήσαι, » τοῦτο δὲ καὶ διότι τὸ συνεκτικὸν πάσης πολιτείας εἶναι ἡ θρησκεία καὶ διότι αὕτη δὲν εἶναι γέννημα τῆς θελήσεως τοῦ ἀνθρώπου, ἀλλ' ἄλλης διατάξεως ἄλλοθεν ἀπορρεούσης.

Ἄλλ' οὐ μόνον ἡ θρησκεία διασαλεύεται ὑπὸ τῶν ἄμουσα ὑλακτούντων μαινόμενων τούτων ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ ἡ οἰκογένεια, ὁ ἱερός οὗτος βωμός, ἐν τῷ στίλβοντι καὶ θάλλοντι πυρὶ τοῦ ὀποίου πᾶν τραχὺ καὶ γερὸν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως τήκεται, μεταπλασσόμενη καὶ ἐπιτή-

δείας οὕτως εἰς τὸν μετὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων κοινὸν βιωτικὸν σύνδεσμον γινόμενη. Ὅπως δὲ διασαλεύοντες τὴν θρησκείαν ζητοῦσιν οἱ ἀπόνθρωποι οὗτοι νὰ ἐκπιάσωσι τὴν βυβλίαν καὶ γλυκυτάτην εὐαισθησίαν τοῦ συναισθητικοῦ, καὶ νὰ ματαιώσωσι τὰς αἰθερίας πτήσεις τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ νὰ ἐκπαύσωσι τὴν κορηπίδα τῶν ἀνθρωπίνων βιωτικῶν ἀξιομάτων, οὕτω νῦν ἐπιβάλλουσι, τὴν οἰκογενεῖαν διασειόντες, τὴν βάνουσον καὶ τετυλωμένην αὐτῶν χεῖρα ἐπὶ τῶν λεπτοτάτων ἰνῶν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας ἀγωνίζομενοι νὰ καταθραύσωσι τὸν ἐν οἰκογενεῖᾳ δεσμὸν μεταξὺ τῶν φιλάτων ὄντων, δι' ὧν ὁ Δημιουργὸς ἀμεσώτερον συνδέσει τὸν πεπερασμένον χαμαιγενῆ ἄνθρωπον προσπαθοῦσι τὴν συζυγικὴν τρυφερότητα νὰ ἀπαμβλύνωσι, τὰ μυρία λεπτότατα καὶ βαυτάτα συναισθημάτα τὰ κατέχοντα τὴν ψυχὴν ὡς ἐκ τῆς παντοδαπῆς τύχης τῶν φιλάτων, νὰ ἐκσπάσωσι, τὴν θάλαμψαν στοργὴν τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα νὰ ψυχρῶσιν, τὸν τρυφερὸν σύνδεσμον τὸν συνδέοντα τὰ τέκνα πρὸς τοὺς γονεῖς, τοὺς ἀδελφούς καὶ οἰκίους πρὸς ἀλλήλους, νὰ διαρρηξῶσι, τὸν πολυσχιδῆ καὶ θυμηδέστατον κόσμον τῶν ἀμοιβαίων γλυκειῶν μερμῶν τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας νὰ ἀρπάσωσι, καταπατοῦντες οὕτως ἀθῆως καὶ βαναυσῶς οἱ βέβηλοι τὸν ποικιλόχρον καὶ εὐώδη ἀνθάνα τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως.

Πλὴν δὲ τῆς θρησκείας καὶ τῆς οἰκογενείας καὶ ἡ κοίτην κηρύσσεται ὑπὸ τῶν παχυτάτων τούτων ὡς τυχαῖος τις ἄμιλος ἀνθρώπινος περιπλακεί καὶ καταδεσμευθεὶς ὑπὸ τῶν πονηροτέρων καὶ ἰδιοτελεστέρων ἐν νόμοις καὶ ἔθιμοις ἐξεπιτηδῆς ὑπὸ τούτων πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῶν συμφέρον ἐξυφανθεῖσιν, καὶ ὧν ἡ διάρρηξις οὐ μόνον ἐλευθερία παντὶ τυγχάνει, ἀλλὰ καὶ ὡς καθήκον δῆθεν ἐπιβάλλεται εἰς πάντα εὐφρονούντα καὶ τὴν ἀπὸ τῶν παντοδαπῶν δεσμῶν, δι' ὧν καταδουλοῦται ἡ ἀπεριόριστος ἐλευθερία τοῦ ἀνθρώπου, ἀπολυτρώσιν ἐλικρινῶς καὶ μεγαλοψύχως ἐπιποθοῦντα. Ληρήματα ἀψυχρολόγητα καὶ ἀπάνθρωπα κωρολογίας ἄζοντα καὶ ἀμαθείας πλείοντα συντράσσοντα καὶ καταθορυβοῦντα τοὺς ἀπλοῦστερους παρεκτρεπομένους οὕτω τοῦ ὄρθου τοῦ διὰ τῆς ἱστορίας τῷ ἀνθρώπινῳ γένει ὑποδαχθέντος, ἔθλοι φυσώδεις καὶ ἄμουσοι πληροῦντες τὸν βίον ἀκοσμίας καὶ κακοδαμιμίας διασαλεύοντες τὸν κατ' ἀνθρώπον ἐν πολιτείᾳ βίον ἄτε κλονουμένης τῆς πίστεως εἰς τὸ κύρος τῆς ἱστορίας, καὶ θεοπροσιμένης τῆς αὐθαίρετου ὑποκαμμενικῆς κριτικῆς ἀναλύσεως πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις σεμνῶν καὶ ἀθίκτων, τῶν νόμων δηλοῦν τῶν πολιτικῶν ἀρχῶν, τῆς ἐργασίας, τῆς ἰδιοκτησίας, τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης.

Τὰ δηλητηριώδη ταῦτα μᾶσμάτα, τὰ ἐκ τῶν ἔλων καὶ τελαμάτων τῆς ἀπὸ τῆς φύσεως καὶ τῶν

αἰώνων ἐληθειῶν παρεσπαρμένους διανοίας τῆς δυτικῆς Ἑυρώπης σιμῆδον ἀπὸ τινος ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐκπεμπόμενα, ὅταν εἰς ἔθνος ἄρπαγῆς καὶ μῆψι συνίδωσιν καθὼς τῶν ἐκείνου δυνάμεων καὶ τῆς αὐτοῦ ἰδιοφρέας ἐμπεδωσὴν, παρὰ τὰ δηλητηριώδη αὐτὸ ὅταν δὲ μάλιστα τὸ ἔθνος τοῦτο, ὡς τὸ ἡμέτερον, ἔχει μίγνῃσιν ἀνάγκην βάρους σωματικῆς καὶ εὐεξίας ψυχικῆς, ἵνα καὶ ἐπαρκέσῃ εἰς τὸν κατὰ τὴν ἀπαιτήσεως τοῦ νέου βίου, εἰς ἐν μετὰ γυμνασίων καὶ ἀθλημάτων ἀγῶνα εἰσῆλθῆ, μετὰ σχηματισμῶν καὶ ἀνὰ πλάσιν, καὶ ἵνα ἀντεπεξέλθῃ κατὰ τῶν σιμῆδον ἐπισωρευθέντων πολεμίων τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ, ὅταν τὸ ἔθνος τοῦτο ἐνεκα τῆς γεωγραφικῆς αὐτοῦ θέσεως γρησιμύχῃ ὡς γέφυρα δι' ἧς ἡ Ἑυρώπη μετὰ τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς ἐπικοινωνεῖ, ἢ κριτικῆ τουτέστι τοῦ πνεύματος αὐθαίρεσι καὶ περιφραυτῆ μετὰ τῆς ἀποκτηνῶσεως τῆς ἀνθρωπίνης ὑπάρξεως, ὅταν τὸ ἔθνος τοῦτο οὐδένα ἐπὶ τῆς γῆς ἠδύφρον ἔχη συμπαθῆς πρὸς αὐτὸ διακειμένον, ἀλλὰ πάντας ἀλλοφύλους καὶ ἔχθιστά πρὸς αὐτὸ φύσει καὶ θέσει διακειμένους, ἢ μόνη ὁδὸς τῆς σωτηρίας αὐτοῦ εἶναι ἡ ἰδιοφροσύνη ἀνάπτυξις τῶν δυνάμεων αὐτοῦ, σωματικῶν τε καὶ πνευματικῶν, συνῶδῃ τῇ φύσει αὐτοῦ τῇ αὐθυγενεῖ καὶ τοῖς ἰδιομόροις χαλεπῶς βιωτικῶς αὐτοῦ σκοπῆς, ὁ πρὸς τὰ πάτρια ζῆλος καὶ ἡ ἀπιστοφρῆ πρὸς πᾶν ξένον, αἰσθημὰ τὸ ὅσον πολλάκις ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἀνεφάνη μέγαλων καὶ λαμπρῶν ἔργων ποιητικῶν, καὶ ὅσα ἐν ὁρίοις τίσι δὲν ἀποκλύει τῶν ὀθνείων γενεῶν ἔργων καὶ ὑψηλῶν διανοημάτων τὸν θαυμασμὸν καὶ τὴν ἀπομιμήσιν.

Δὲν φρονᾷ ὅτι ἡ ἑλλειψίς τοῦ ζήλου πρὸς τὰ πάτρια, ἢ τις ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔθνος παρατηρεῖται παρ' ἡμῖν, εἶναι ἀποτέλεσμα μόνον τῆς ἐν τοῖς σχολείοις πλημμελοῦς ἐργασίας, δυσχυρῆσαι δὲ ἡ ἀγνοία τῶν πατρῶν ἢ ἐπιφέρουσα τὴν ἑλλειψιν τοῦ πρὸς τὰ πάτρια ζήλου εἶναι κατὰ μέγα μέρος ἔργον τῶν σχολείων. Ἀπὸ τοῦ Πανέπιστημιῦ καὶ τοῦ Ἀρσακείου Παρθενιαγῶγείου καὶ τῶν διδασκαλείων μέχρι τοῦ δημοτικῶν σχολείων τῶν ἀρρένων καὶ τοῦ δημοτικῶν παρθενιαγῶγείου τῆς ἀμικροτάτης κώμης τῆς Βλαχῆδος, ἐλευθερίας τε καὶ δουλείας, γενεῶς εἶπεν—διότι καὶ εὐέλπιδες ἐξαιρέσεις, καὶ δὴ καὶ ὄλας τυχαῖαι καὶ σπανιόταται δὲν λείπουσιν—οὐδὲν γίνεταί πρὸς ἐπίγνωσιν τῶν πατρῶν καὶ πρὸς ἐξέγερσιν ἐπομένως τοῦ ζήλου πρὸς αὐτὰ. Οἱ τὰ πλείεσθον συντελέσαντες εἰς τὴν παρ' ἡμῖν καθ' ὀλοκλήριαν σιμῆδον ἀπόστασιν τοῦ θρησκευτικοῦ συναισθηματός εἶναι αὐτοὶ οἱ ὑπὸ τῆς πολιτικῆς ταχθέντες πρὸς ἐξέγερσιν αὐτοῦ ἐν ταῖς τρυφεραῖς ψυχαῖς τῶν ἑλληνοπαίδων. Ἀνθρώποι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὴ ἐπιστάμενοι τὰ ἐγκύκλια παιδεύματα, οἱ διδάσκοντες τῆς ἐργῆς ἐν τοῖς σχολείοις τῆς Ἑλλ-

λάδος, έχοντας δε τον μόνον νοῦν αὐτῶν πεπληρωμένων κενῶν γνήσιον, ἐν δὲ τῇ ψυχῇ αὐτῶν οὐδὲν γνήσιον καὶ τίμιον θρησκευτικὸν συναίσθημα καὶ οὐδεμίαν θρησκευτικὴν εὐμισθίαν, καὶ θεωροῦντες τὸ ἔργον αὐτῶν ὡς καθαρῶς χειρωνακτικόν, ἀναγινώσκουσιν ἀπὸ τῶν μαυροκίτρινων αὐτῶν τετραδίων ὅσα ἀτελεσιπῶρος ποτὲ μετέφρασαν ἢ ἄλλοθεν ποθεν ἀπροσέκτως ἀντέγραψαν πρὸς μαθητὰς χασιμωμένους καὶ οὐδαμῶς οὐδοπωσοῦν συγκεινημένους φωνὰς τινὰς ἐρήμους πραγμάτων, καὶ μέρη λόγων καὶ σπαράγματα κωρῶν τοῦ βεβαιουῦτος καὶ συνεργουῦτος πρὸς νόησιν καὶ πίστιν ἑλικτὰ καὶ οὐδὲν ὑγιές, ἀλλὰ πᾶν πέραν, ὡς ὁ Πλούταρχος θὰ εἴλεγε. Ἡ τοιαύτη μηχανικὴ διδασκαλίαν τῶν τοιούτων πραγμάτων γενεῇ τὴν θρησκευτικὴν ψυχρότητα εἰς τὰς ψυχὰς τῶν εἰς τὰ σχολεῖα φοιτῶντων παιδῶν, ὅσην βλέπομεν αὐτοὺς ἔχοντας, ὅταν ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐξέλθωσιν. Ἡ δὲ δεῖξίς τις ἡμῖν ἕνα ἄνθρωπον εὐσεβῆ ἐν τῶν σχολείων τῆς Ἑλλάδος γενόμενον. Ὅπως δὲ τὰ ἱερὰ, οὕτω καὶ ἡ ἱστορία οὐδαμῶς συντελεῖ καὶ αὕτη εἰς τὴν γνῶσιν τῶν πατρῶν καὶ οὐδένα ἐπαμένως ζῆλον πρὸς τὰ πάτρια ἢ διδασκαλίαν αὐτῆς ἐγγενῆ. Διδάσκειται πρὸς θεοῦ ἢ ἱστορίαν ἐν τῶν τετραδίων ἀναγνωσκόμενῃ καὶ ὑπαγορευομένῃ. Καὶ ἐν τούτοις οὕτως εἶνε ὁ συνθέστατος τρόπος τῆς διδασκαλίας αὐτῆς ἐν τοῖς σχολείοις καὶ μάλιστα τοῖς μεγαλωνύμοις τῆς Ἑλλάδος. Καὶ διὰ τί γίνεται τοῦτο; διότι οἱ διδάσκοντες ὄντες συνήθως ὄλως τοῦ κλάδου τοῦ ἐπιστητοῦ τούτου ἀδαεῖς ἐλαφρῶς τὴν συνειδήσει ἀγαλαμθάνουσι τὴν διδασκαλίαν τῆς ἱστορίας, ἣν ἀγνοοῦσι, μόνον ἵνα πληρωθῇ τὸ πρόγραμμα· ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ἀπὸ στόματος ἔχουσι νὰ εἴπωσιν, ἵνα παρήλθῃ ἡ ὥρα ὑπαγορευοῦσιν ἱστορίαν ἐκ τῶν τετραδίων αὐτῶν, ἅτινα εἰκῆ καὶ τυχαίως ἀφ' ἐσπέρας συνέρραψαν ἐκ τοῦ πρώτου προστυχόντος ἱστορικοῦ ἐγχειριδίου· ἐνοεῖται δὲ ὅτι ἡ τοιαύτη τῆς ἱστορίας διδασκαλία ὑπὸ τοιούτων ἀπιστορήτων καὶ ἀσυνειδήτων διδασκάλων οὐ μόνον ζῆλον πρὸς τὰ πάτρια δὲν δύναται νὰ γεννήσῃ, ἀλλὰ καὶ ἀποστραφὴν πρὸς τὸ μετὰ τὸσαύτης ζηρότητος καὶ ἀμεθοδίας προσφερόμενον αὐτοῖς διδάγμα. Ἡ δὲ μοι εἶπη τις πόσους ἀποποιτήσαντας ἀπὸ τῶν ἐλληνικῶν σχολείων ἐγνώρισε κατὰ τὸν βίον του γινώσκοντας τὴν ἰδιουσίαν τοῦ ἔθνους των, ἔχοντας συνειδήσει τῶν δυνάμεων, τῶν κινδύνων καὶ τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ, ἐπισταμένους τὸν ἐν τῷ κόσμῳ τοῦτῃ προορισμὸν τοῦ ἔθνους των, γινώσκοντας τὸν σπουδαιότερον ὁμοειδῶν των, γινώσκοντας τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τοῦ τε θεωρητικοῦ, πρακτικοῦ καὶ ποιητικοῦ πνεύματος τοῦ ἔθνους των καὶ ἔχοντας διαυγῆ ἐπίγνωσιν τῶν πρὸς τὸ ἔθνος καθηκόντων αὐτῶν· γινώσκουσι τὰ ἐν τοῖς σχο-

λείοις τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς ἱστορίας πλαττωμένα τέκνα ἡμῶν, διδάσκονται ἐν αὐτοῖς καὶ ἀσπάζονται καὶ ἐνεργοῦσιν ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν συνωδῶ τῷ ἀφίπῳ Πινδαρῶ· πολιτικῶ ἀξιώματι (ἀπόσπ. 199) καὶ μάλιστα σάζεται πόλις ἢ ἐνθα βουλαὶ γερόντων καὶ νέων ἀνδρῶν ἀριστεῦσιν αἰχμαὶ, καὶ χοροὶ καὶ Μοῖσαι καὶ Ἄγλαϊα;»

Ἐκ δὲ τῆς ἀναγνώσεως τῶν Ἑλληνῶν συγγραμμάτων τί ἄλλο παράλαμβάνουσιν εἰς τὸν βίον, ἐκ τῶν σχολείων ἐξερχόμενοι οἱ νεαροὶ ἐλληνοπαῖδες, πλὴν ζηρῶν τινῶν γραμματικῶν καὶ λεξικολογικῶν τινῶν γνώσεων; Εἶναι ζωηρὰ ἐν τῇ συνειδήσει αὐτῶν ἡ ὑψηλὴ εἰκὼν τῆς ἐν τοῖς συγγραμμάσι τῆς ἀρχαιότητος ἐκφάνσεως δαιμονίας ἐλληνικῆς διανοίας; Ἐχουσι τὴν ἐπίγνωσιν οἱ μαθηταὶ ἡμῶν ἀπερχόμενοι εἰς τὸν βίον ὅτι ἡ ἐλληνικὴ διάνοια θεορακτώτατα ἤφατο τῶν ὑψίστων ἐν ἀνθρώποις ζητημάτων τοῦ τε θεωρητικοῦ καὶ πρακτικοῦ βίου; Ἐχουσι τὴν ἐπίγνωσιν τὰ τέκνα τῆς Ἑλλάδος ὅτι τοῦ μετὰ ταῦτα κόσμου συμπαντος τὰ διανοητικὰ καὶ ποιητικὰ προϊόντα εἶναι μόνον ἀντιγραφή ἢ ἀνάπτυξις τῶν ὑπὸ τῶν προγόνων αὐτῶν ἀσφαλῶς καὶ διαυγῶς ἐνοηθέντων καὶ εὐρεθέντων καὶ ποιηθέντων; αἰσθάνονται οἱ Ἕλληνες ὅτι ὁ,τι οἱ πρόγονοι αὐτῶν εἶπον περὶ τῆς φύσεως τοῦδε τοῦ κόσμου, περὶ τῆς διοικήσεως αὐτοῦ, περὶ τῆς οὐσίας καὶ τῆς ἐν τῷ κόσμῳ δυνάμεως τοῦ νοῦ, περὶ τῆς ἐν τῷ διακόσμῳ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων δυνάμεως τῆς ψυχῆς εἶναι ἀνεπίκτον; Γινώσκουσι τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων ὅτι οἱ ποιηταὶ τῆς πατρίδος αὐτῶν ἐνεβάρυναν εἰς τὰ ἀμείριστα βάρη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, κατενόησαν ἀκριβέστατα τὴν πλουσιωτάτην καὶ πολυμορφὸν φύσιν αὐτῆς, καὶ διέγραψαν τὰς παντοδαπὰς ἐκφάνσεις αὐτῆς ὡς κάλλιστα καὶ πιστότατα; Αἰσθάνονται τὰ τέκνα ἡμῶν τὰ καταδακνύσαντα τὴν ἀνθρώπιν αὐτῶν νεότητα ἐν τοῖς σχολείοις ὅτι ὁ,τι εἶπον περὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀνθρώπου ἐν τῇ οἰκογενεῇ καὶ τῇ πολιτείᾳ καὶ τῷ Συμπαντι, ὁ,τι εἶπον περὶ τῶν παντοδαπῶν καθηκόντων καὶ δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου ποιηταὶ τε καὶ πεζογράφοι Ἕλληνες εἶναι ἐξόχως ἀριστον καὶ ὄλως ἀνεπίκτον; Ἐὰν δὲ πῶς ἠσθάνθησάν ποτέ τι τῶν τοιούτων οἱ ἀπὸ τῶν σχολείων ἀποποιτήσαντες ἐλληνοπαῖδες, διὰ τί οἱ Ἕλληνες συγγραφεῖς λείπουσιν ἀπὸ τῶν οἰκιῶν αὐτῶν, ἐν αἷς ὑπάρχουσι τὰ συγγραμματα ἄλλοθεντῶν συγγραφέων, ἐνῶ ἐν ταῖς οἰκίαις πάντων τῶν πεπαιδευμένων Ἑβρωπαίων εἶναι τὰ συγγράμματα τῶν ἡμετέρων προγόνων τὰ μάλιστα τῶν μινεκα βιβλία; Ἀλλὰ πῶς νὰ γεννηθῇ ὁ τοιοῦτος πρὸς τὰ πάτρια ζῆλος ἐν τὰς οἰκτρῶς ἀπρημημέναις καὶ ἐλεινῶς ἀπὸ παντός τρυφεροῦ καὶ βαθέως συναίσθηματος ἀπογεγυμνωμέναις ψυχῆς τῶν ἀπὸ τῶν ἐλληνικῶν σχο-

λείων ἀποφοιτῶντων ἐλληνοπαίδων; Πρέπει νὰ παρευρεθῇ τις, μόνον τὸν κοινὸν νοῦν καὶ τὴν στοιχειωδέστατην ἀνθρωπίνην εὐαισθησίαν ἔχων, εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐλλήνων συγγραφέων, ἵνα ἴδῃ συνήθως πᾶς γίνεσθαι αὕτη, καὶ ἵνα αἰσθανθῇ τὸ μέγεθος τοῦ ἀνοήτου ἔργου, ἕπερ τελεῖται εἰς τὰς ψυχὰς τῶν τρυφερῶν καὶ εὐφυῶν τέκνων ἡμῶν! Τίς δύναται νὰ φαντασθῇ ὅτι ἐν Ἑλλάδι, ἐν σχολείοις, τίσι μάλιστα σφόδρα μεγαλωνύμοις, καὶ τῷ ἀπλούστατον τοῦ συντακτικοῦ διδάσκονται ἀπὸ τοῦ βιβλίου, ἐγόντων τῶν μαθητῶν ἐν χερσὶ τὸ συντακτικὸν καὶ παρακλουθούτων τὸν διδάσκαλον ἀναγινώσκοντα ἐξ αὐτοῦ τὰ στοιχειωδέστατα τῶν πραγμάτων; Ὅστις ἐνθυμείται ἐκ τοῦ μαθητικοῦ τοῦ βίου τὰ γενόμενα ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν ἐλλήνων συγγραφέων ἢ ὅστις κατὰ τοὺς τελευταίους μάλιστα τοὺτους χρόνους παρευρεθῇ ποτὲ ἐν ταῖς παραδόσεσιν αὐτῶν, πᾶραυτα, πιστεύω, θὰ συμφωνήσῃ μετ' ἐμοῦ, ὅτι τὸ ἰσχυρότατον τεκμήριον τῶν τεκμηριῶν τὴν ὑψηλὴν καὶ ἰσχυρὰν φύσιν τοῦ πνεύματος τῶν ἐλλήνων παιδῶν εἶναι καὶ ἡ μετὰ τὴν πολυχρονίον ἐν τοῖς σχολείοις ἐνδελεχῆ ἐνέργειαν πρὸς ἀποκτησίαν αὐτοῦ διακόσμου μορίου τινὸς αὐτοῦ. Πολλοὶ εἶπον, ἐκ μακροτάτης διδασκαλικῆς ἐμπειρίας, πισθεῖς, ὅτι τὸ πνεῦμα ὅπερ ἐν τῷ βίῳ αὐτῶν διατηροῦσιν οἱ ἀπὸ τῶν σχολείων ἀποφοιτῶντες ἐλληνοπαῖδες εἶναι κατὰλοιπον ἀφαιρέσεως, μειωτέου μὲν ὄντος τῆς φυσικῆς ἕξως καὶ συγγόνου δυνάμεως τοῦ ἐλληνικοῦ πνεύματος, ἀφαιρέτου δὲ τῆς συστηματικῆς ἐν τοῖς σχολείοις γενεῆως ἐπιεῖν ἐνεργουμένης ἀποκτησίσεως αὐτοῦ. Ἐγὼ δὲ ταῦτα λέγων ἐν νῷ μόνον τὴν ἐπίδρασιν τῆς τοιαύτης διδασκαλίας, ὅπως συνήθως αὕτη παρ' ἡμῶν γίνεται, ἐπὶ τῆς διανοίας, οὐδαμῶς θέλω νὰ παρουσιάσω πρὸ τῆς συνειδήσεως τὴν ἐπίδρασιν αὐτῆς τε καὶ τῆς ὅλης προσωπικότητος τῆς διδασκαλίας ἐπὶ τοῦ συναισθήματος καὶ τῆς βουλῆσεως τῶν ἐλληνοπαίδων, διότι τὸ θέλημα τοῦτῃ εἶναι πολὺ τοῦ ἄλλου εἰδεχθέστερον. Εἰσι δεκαπενταετίαν λέγοντες καὶ γράφοντες πάντοτε ταῦτα περὶ τῶν σχολείων, ἐν αἷς ἐκπαίδευεται ἡ ἐλληνικὴ νεολαία, καὶ ἅτινα βητέον εἶναι μόνον τὸ πολλοστημόριον τῶν ἐν τοῖς ἡμετέροις σχολείοις πλημμελουμένων, ὡς πάντες οἱ γρηστοὶ καὶ εὐσυνειδήτοι καὶ γονεῖς καὶ διδάσκαλοι καὶ κυβερνήται καὶ δημοσιογράφοι, καὶ σύλλογοι τοῦ ἔθνους ἡμῶν ἐπίστανται, οὐδὲν ἄλλο σκοποῦμεν ἢ τὴν ἀνόρθωσιν τῆς ἐλεινῶς καταπεπτωκυίας παρ' ἡμῶν ἐκπαίδευσέως τοῦτο δὲ, καὶ διότι θεωροῦμεν τὴν ὑψηλὴν ἐλληνικὴν φύσιν τῆς βελτιότητος ἀξίαν, καὶ διότι φοβοῦμεθα, τρέμουμεν, βλέποντες τὰ μαῦρα εἰκῆνα νέφθου βημέραι ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ τῆς κοινῆς ἡμῶν πατρίδος πέραν ἐκαὶ πλείοτερον ἕνεκα τῶν δεινῶν σχολιασμάτων δυοῦ ἡδὴ γενεῶν πυκνούμενα καὶ ἅτινα ἀγρίως θὰ καταρ-

ραγῶσι ποτε κατὰ τῶν κεφαλῶν τῶν τέκνων ἡμῶν. Μαινομένη θύελλα διασείει τὸ ἔθνος ἡμῶν, καὶ ταρταροῖεν τάρραγμα συνταράσσεται ἡ πατρίς ἡμῶν! Τινες θὰ διαπολεμήσωσι τὸν βαρυτάτον τοῦτον καὶ πανύστατον ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀγῶνα; Ἐκείνοι οἱ γυναικόφανοι, οἱ χαίτησιν ἀγαλλόμενοι εὐπρεπέεσσι, οἱ ἀσκητοὶς χρίμασιν ῥομὴν δυνάμενοι, οἱ ἀβροσύνας ἀνωφελεῖς παρὰ τῶν φραγκῶν μαθόντες, ἐκείνοι οἱ θηλυμορφοὶ καὶ ἐκνευρισμένοι, οἱ μόνον πρὸς τὸ ἐπαίσχυντον βαλάντιον αὐτῶν ἀσκαρδαμικτῆ προσβλέποντες, οἱ νοῦροι τὰς ψυχὰς καὶ ψυχροὶ τὴν καρδίαν ἐκείνοι, οὗς ἡμεῖς οἱ κλεινοὶ τῆς Ἑλλάδος διδάσκαλοι εἰς τὰ ἐθνοκτόνα σχολεῖα ἡμῶν πλάττομεν, ἐκείνοι θὰ ἀπωθήσωσι τοσοῦτον νέφος πολέμου ἀπὸ πολλοῦ ἤδη χρόνου διὰ τῶν ἀμαρτημάτων ἡμῶν περὶ τὴν δακρύων ἀξίαν πατρίδα ἡμῶν τυφόμενοι; Ἡ ἔχομεν τὴν ἐλπίδα ὅτι πλὴν τῆς ἐν τοῖς καθ' ἕκαστον πολίταις κειμένης σωματικῆς πνευματικῆς καὶ ἠθικῆς δυνάμεως ὑπάρχει καὶ ἄλλη δύναμις σώζουσα τὰ ἀνόητα καὶ ἀδραγῆ ἔθνη; Πύλλας ἐπὶ τὰ ὄψα ἔχομεν καὶ δὲν ἀκούομεν τοῦ Θουκυδίδου λέγοντός αὐτὸ ἀπαραμῶν οὐ σώζεται μὴ μετὰ τοῦ δραστήριου τεταγμένον; Ἰάσσοι περὶ τὰ ὄψα εἴμεθα καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀκούομεν πλέον οὔτε τοῦ Αἰσχύλου βωῶντος αἰολεῖ δὲ τὸ κάματοντι, συσπεύδειν θεῶν οὔτε τοῦ Εὐριπίδου κρᾶζοντος οὐκ ἐν χυταιῖ τὸς νεαίας χρεῶν ἀλλ' ἐν σιδήρῳ κάρ' ἀπλοῖς τιμᾶς ἔχειν;... Ἡ εἶνε δυνατόν καὶ ἐπὶ στεγνῆν νὰ ἀμφισβητηθῇ ἡ αἰώνιος ἀλήθεια τῶν λόγων τοῦ Εὐριπίδου » τολμήμασιν δὲ καὶ χερῶν ὑπερβολαῖς » ἀλλοικεταὶ τε πάντα καὶ θηρεύεται; Τόλμη καὶ χερῶν ὑπερβολαίς, τὰ μόνον ἀλλοικοντα καὶ θηρεύοντα πάντα, λέγομεν, ἐπιθυμοῦμεν, ἐκ μέσης ψυχῆς εὐχόμεθα νὰ ἴδωμεν ἐκπαδῶντα ἐκ τῶν σχολείων τῆς ἐλληνίδος νεολαίας. Ἡβὴ σφριγῶντας θέλομεν τοὺς ἐλληνοπαῖδας καὶ ὄχι γυνάνδρους, φαίδιμους βραχιόνιας καὶ ὄχι κωτίλην γλώσσαν, θουρίον μινός καὶ ὄχι δυσαλήτρους φρένας διακαῶς ἐπιθυμοῦμεν νὰ ἀποκτήσωσι, νὰ ἔχωσιν οἱ Ἕλληνες νέοι εὐχόμεθα καὶ ἐπιθυμοῦμεν νὰ βλέπωμεν ἐξερχόμεγον ἐκ τῶν σχολείων τῆς πατρίδος ἡμῶν τὸν ἐλληνοπαῖδα » φαῦλον, ἀκομψόν, τὰ μέγιστα ἀγαθόν » πᾶσαν ἐν ἔργῳ περιτεμνόμενον » σόφῳν, λέσχης ἀτρέθονα, καὶ ταῦτα οὐχὶ ἵνα μείζω καὶ ἀραιῶ ἢς πάρελαθον παραδώσωσι τοῖς ἐπιγυγνόμενοις τὴν πατρίδα ἡμῶν, διότι οὐκέτι πρὸς τοῦτο καιρὸς, ἀλλὰ τοῦλάχιστον ὅπως τὴν ἀποδώσωσιν αὐτὴν τοῖς τέκνοις αὐτῶν, ὅσην παρὰ τῶν προπατόρων ἡμῶν παρέλαθον αὕτην.

ΧΑΡΙΣΙΟΣ ΠΑΠΑΜΑΡΚΟΥ

Η ΜΝΗΣΤΗ ΤΟΥ ΝΑΥΤΟΥ

— Η μάχη, την οποίαν μου ζητείτε να σας διηγήσω, ήτο φοβερά, μάς είπεν ο γέρον ναυτικός ανάπταιν την πίπαν του.

— Ημέθα εις τή 1813 είχα πληρωθή και ο έταρξ με διέταξε να μένω εις την ξηράν έως ότου να γένω καλά. Δέν κειπόρω να σας περιγράψω τί σπενδολογία μ' έπιασε, όταν από τα όχυρώματα του Σαίν Μαλώ έβλεπα μελαγχολικά την Ουάλασσαν και ένθυμώμην τάς αυκινήσεις τής μάχης, τον καιρύν δρόμν, με τον σέλεον εις τα χείρι, εκάταμην έφοδον εις κανέν άγγλικόν πλοίον, έφερα εις τον νούν μου την άστροσεγγία των νικτών έναί κάτω εις την Ουάλασσαν των Ινδιών, τα τολμηρά στρατήγηματα με τα όποια ο γενναίος πειρατής, ο αρχηγός μας, κατώρθωνε να νική τους έχθρούς μας, και έννοιαθ' ένα κρόνν μετά μου να ξαναχτίσω πάλιν την ζωήν εκείνη, την γεμάτη από κινδύνους.

— Βγήρηκα λοιπόν πολύ όταν έμαθα ότι ένα βρ ία, ο Ηφαιστιος, ώπλιζε εις την λιμένα μας δια να φύγη. Ο πλοίαρχός με έπληρε ως άναπλοίαρχον. Ο Ηφαιστιος έφαινετο δια κάθε άλλο κατήληλος παρά δια πλοίον, όσοι έξευραχ από πλοία έννοιαν την κεφαλή των άμα το έβλεπαν από πηγήσιν και οι συμπατριώται μας δεν ήλπιζαν ότι θα κινήσιν μεγάλα πράγματα με εκείνο το σπικιοκράτο ή άματωσία μας δεν ήτο τής προκοπής, ούτε οι άνθρωποι, τους οποίους είχαμε παράλαβει μαζί μας. Ήσαν όλοι, και ήσαν ή πολύ νέοι ή πολύ γέροι. Ο Ναπολέων τότε έράζεσε δια τον στότον χιλιάδας κάθε χρόνον δια τους πειρατές έμμενν ότι επερίσσειεν από την στρατολογία.

— Ούτε ήμεις ολίγοι δεν είχαμε άκριβή ιδέαν ποιοι κίνδυνοι μ' έπερίμεταν, αλλά το άγνωστον μ'ς είλκυε, και έλέγαμεν ότι ή τύχη, ή οποία τόσο συχνά εβοήθησε τους προηγουμένους μας, θα βοηθήση και ήμεις να κυριεύσωμεν κανέν άγγλικόν πλοίον, και να εξακολούθωσωμεν το έργον μας καλλίτερα εφοδιασμένοι. Αμα έφάσθηε καλός άνεμος εκάταμην κινιά, και μετ' όλίγον αφήσασιν έπίσω μας τα νησάκια, τα έποια περιτριβήσαν, ως βώνη τον λιμένα μας. Έπειτα απ' όλίγας ημέρας έμειθα εις τον Ουεανόν, προς δυσμάν των ακτών τής Βρετανίας. Απ' αυτόν τον δρόμον έπεραύσαν τα πλοία τα όποια από την Αμερικην έπέστρεπον εις την Αγγλίαν ήμεις όμως άνωρελώς παρέτηροθαμέν τον δρόμον, κανέν πανί δεν έφάνετο. Βγήμεν από γάσσει να φύγωμεν από τή μέρος εκείνο τής Ουάλασσης, όταν ο σκοπός μ'ς έκαμ' έρμείον, ότι διέκρινε μικράν έν πλοίον.

— Τέλος πάντων, είπαν όλοι. Έκίμαμεν τάς προετοιμασίας μας δια να όρμησωμεν επάνω του και το κυριεύσωμεν. Ο πλοίαρχος το έλύττασε με το τηλεσκόπιον του και δέν έλεγε λέξιν.

— Είπε φρεγάδα άγγλική, είπεν από παρέτηρησε καλά καλά. Έρχεται κανέπνω μας' είναι τρέλλα να την περιμένωμε πρέπει να φύγωμε.

— Αυτό απαιτούσεν ή φρόνησις και το εκάταμην όχι χωρίς λύπην. Αλλά μετ' όλίγον ένοήσαμεν ότι ή φρεγάδα έτρέχε γρηγορώτερα από ήμεις και μ'ς επλησίαζεν όλοον και δέν. Ο' κατωρθώσαμεν επί τέ-

λους να τή ξεφύγωμεν. Η φρεγάδα κύτη ήτο άρπιον πλοίον, το όποϊον ήρχετο επάνω μας καμαρωτά ως να ύπερηφανέτο δια την δύναμιν του.

— Παιδιά, μ'ς είπε τότε ο πλοίαρχος, ή άίρα δεν είναι δια ψεύματα, πρέπει να σας είπω την αλήθεια, ούτε ένα ε τα έκατον διν έχομε έλπίδα να νικήσωμε' άλλο δέν μ'ς μένει παρά ή ν' άποθάνωμεν ως άνδρες, ή να πάμε να κούσωμε μες ε τα έγγλέζικα κάτεργα.

— Τα κάτεργα αυτά δύο από ήμεις τα είχεν ιδεί, και κατώρθωσαν να φύγουν μ'ς είχεν διηγηθή τί βάναι και τί κατωρόνια ύπεφενν έναί μέσα οι Έλληνοαιγκάλωτοι' όλοι λοιπόν με ένα στόμα έφωνάσαμεν:

— Ν' αποθάνωμε!

— Αφού πλέον απεφασίσαμεν να πολεμήσωμεν, έπροκαθούσαμεν να κερδίσωμεν δύο τρεις ώρες, διότι εις το σκοπός έμπορούσαμεν να πολεμήσωμεν καλλίτερα. Όταν ή φρεγάδα μ'ς επλησίασε κ' έμμεν άνάμεσον μ'ς μόνον έως μισό μίλι είχε νυκτώσει. Μ'ς έτίναξε μία σφαίρα κανονίου ως προσταγήν να παραδοθώμεν, αλλά ήμεις έκαρφώσαμεν τότε την σημαίαν μας επάνω εις την άκραν του μεγάλου καταρτιού με άλλους λόγους, τους άπαντήσαμεν ότι δέν έπαραιθόμεθα, και ότι ο'ν τους έπολεμοίσαμεν με όλα τα δυνατά μας.

— Αμέσως, σχεδόν μία σφαίρα ήλθε κ' έτόρησε έν από τα πανιά μας, και έπειτα ήρχισε δυνατός κανονοβολισμός εναντίον μας χωρίς όμιος να μ'ς προξενήση μεγάλην ζημίαν.

— Μη φοβούμεν εις τα γαμένα το μικροούτι μας, είπεν ο πλοίαρχος, ες περιμένωμε να ζυγώσωμεν όσο να τους φθάσω, και σφαιράι μ'ς.

— Είξούραμεν ότι τα κανίνα μ'ς δεν έφθικαν όσον των έχθρών μας, και μετ' όλίγον ήσαν και άνεπλησίαζαμεν, παρατηρήσαμεν ότι σχεδόν δέν τους έβλαπταν, Ο πλοίαρχος έστρεψε το πλοϊόν απ' εδω άπ' εκεί, δεξιά, άριστερά, δια να μήν έμπορη να μ'ς σημαδεύη εύκολα ο έχθρός, αι σφαιραι των Αγγλιών έπίπταν αι περισσότεραι εις την Ουάλασσαν, αλλά όλίγον κατ' όλίγον μ'ς έσημάδευαν καλλίτερα, επλησίαζεν ή καταστροφή μας. Τότε έβύθησεν εύνοϊκόν άνεμος και ήμεις με όλην την όρμην μας έχυθήκαμεν επάνω εις το άγγλικόν πλοϊόν.

— Έβροδος, παιδιά! έφώναζεν ή φωνή του πλοίαρχου.

— Αυτή ήτο συνήθως ή τριτική των πειρατών και συχνά είχαν επίτυχαι, αλλά οι Αγγλοι τή είξωσαν, και έλαβαν τα μέτρα των. Όταν από έρριψαμεν τους γαντζούς μας, ήθελησαμεν να σκαρφαλώσωμεν επάνω εις την φρεγάδα, έρριψαν επάνω εις τα κέφλια μ'ς βαρεία πράγματα, αναμμένας ύλαις, μ'ς έχυσαν αναμμένο κατράμι και με μακρυά κοντάρια εκτυπούσαν τους πλέον τολμηρούς, πολλοί από ήμ'ς έπεσαν τότε και δέν έξανασηκώθησαν πλέον. Το σχεδόν μας δέν επέτυχαι έσπεσε να φύγωμεν.

— Ο Ηφαιστιος ήτο τόσο μικρός κοντά εις την φρεγάδα, ώστε δέν έφθικαν ούτε έως εις τάς κανονοβουίδας της. Τα δύο πλοία ήσαν σχεδόν κολιμένα το έν με το άλλο, και τόσον όπου δέν έμμενν τόπος δια να κανονοβολήσωμεν άγχαλά, και τα κανίνα μ'ς είχεν ζεσταθ' τόσον πολύ, ώστε δέν είμ-

πορούσαμεν να τα έγγίσωμεν. Κάποτε ένα κύμα μ'ς απεικάρισε, και τότε οι έχθροι ήρχισαν δυνατόν πύρ επαντίον μας, το όποιον όμως εις αίτίας του σκοπός δέν μ'ς απέλασε πολύ. Μίαν στιγμήν ή σελήνη έβγήκεν από τα σύννεφα, τα όποια την έσκέπταν έως τότε, είδα τότε όλους τους Αγγλους μαζευμένους επάνω εις το κατώστρωμα. Έμπρός έμπρός ήτα ένας νέος αξιωματικός και έδιδε διαταγας, ήσυχος ως να ήτο εις καμίαν σήφουσαν — τον έσημάδευα με το πορφεκι μου, έπυροβόλησα και ο αξιωματικός έπεσε.

— Έπειτα από έν λεπτόν τα κύματα μ'ς έρριψαν και πάλιν επάνω εις την φρεγάδα, την οποίαν με κάθε τρόπον έπροσκαθούσαμεν να τρυπήσωμεν, διότι όσο έβλεπκαμεν ότι δέν έμπορούσαμεν να κινήσωμεν τίποτα, τότε τον μεγαλύτερα έγίγετο ή λύσσα μ'ς. Ο Αγγλος πλοίαρχος ήθελε να τελειώση μία δια πάντα με ήμεις. Ήνα εώς επάνω όλοστρούρα εις το πλοϊόν και έπειτα επάνω εις το βρ ία μ'ς δυνατή μυρωδιά από έπειρα και νεφτι μ'ς επεριούλωσε, ή φωτιά θ' έμ'ς, καταλείπων εις όλίγον. Είξούραμεν ότι ήμεις χυμένοι άλλα έηκούσαμεν να εκδικηθώμεν. Είγινόμεθα όσον τρέλλοι μόνον που έσυλλογιζόμεθα ότι ήμεις θα έδουλιχάμεν, ένθ' οι Αγγλοι θα έμμενν ήσυχοι επάνω εις την άπειρακην φρεγάδα των. Ναι, από τον ουρανόν μας ήμεθα όσον τρέλλοι. Κ' όποιος από ήμεις ένθυμώθη τότε ότι εις την κλώρην του βρ ία μ'ς είχαμε πολλά θ' έβούξαι. Χώρίς να φροντίσωμεν διόλου δια την φωτιά, έτρέξαμεν όλοι και ο καθείς επήρε όσα έμπούρασε, και τα επεταξάμεν εις το κατώστρωμα, εις τάς κανονοβουίδας, παντού όπου έμπορούσαμεν με αυτό έσκοπεύαμε ν' άποσυρτίσωμεν την ζωήν. Έξωρανα οι πυροβολισμοί των έχθρών μ'ς έπαυσαν, και σίγγουσι και βχλοδοή ήκούσθη επάνω εις το άγγλικόν πλοϊόν. Φλόγες ήρχισαν να βγαίνον από το κατώστρωμα, έπειτα ήκούσαμε μίαν φοβεράν έκρηξην, ή οποία έτόρησε τριμερά και το ιδιόν μ'ς πλοϊόν έπειτα ήκούσαμε ένα δυνατόν τριγμν έν από τα όδοξία μ'ς, είχε σπάσει μέσα εις την πυριτιδακροθήην. Η μισή φρεγάδα τινάχθη εις τον άέρα, ή άλλη έγειρε απ' εδω και απ' εκεί, έπειτα έβουλιζε σιγά σιγά εις την άβυσσον.

— Αμα είδαμεν αυτήν την καταστροφήν, ο άγιος θυμός μας κατεπραύθη, και ήρχισαμεν να λυπούμεθα τα δυστυχή θύματα. Ήνθ' μερικοί από ήμεις έσύναν την φωτιά, οι άλλοι έρριπταν την μεγάλην βάρκαν εις την Ουάλασσαν, άλλ' ήταν κατατρυπημένη ωςόν κούκινον και έβουλιζε και αυτή. Επλησίαζε να εζημεριώθ' εις το πρώτον φως τής ημέρας είδαμεν τα κεφάλια των έπεσαν εις την Ουάλασσαν να κινούνηται επάνω από τα κύματα, τους έφωνάσαμεν να έλθουν εις το πλοϊόν μας, μ'ς απήντησαν. Όλοι, αλλά οι περισσότεροι είχεν πυρωθ' από την έκρηξην και δέν έβλεπαν να έλθουν. Ητο τρομερόν θέαμα, που έσπάρταε την καρδίαν. Δέν έμπορούσαμεν να τους βοηθήσωμεν και τους είδαμεν όλους να χυθουν τον ένα κατόπι από τον άλλον. Ένας ναυτής όπου εκρατούσε ένα άλλον εκολώμηνε περισσότερον από τους άλλους. Εβόλαμεν δια μ'ς τα δυνατά δια να τον σώσωμεν, αλλά κατωρθώσαμεν μόνον να τραδήσωμεν εις το πλοϊόν μας εκείνον τον όποιον ήθελε να σώση. Αλλομονον! και αυτός ο δυστυχής δέν

είχε τύχην να ζήση. Το στήθος του ήτο τρυπημένον με μίαν σφαίρα ήτο χωρίς φόρεμα και το αίμα του άνακατέετο με το γερόν τής Ουάλασσης. Ο νέος εκείνος ήτο εύμορφος ως άρχαϊόν άγαλμα, είχε φυσιογνωμίαν συμπαθητικήν.

— Ητο ο αξιωματικός, τον όποιον είχα πληρώσει; Η καρδιά του εκτυπούσεν ακούη με τάς περιποιήσεις μας τον εκάταμην, γ' άνοίξη τα μάτια του, τα όποια εκάρρωτην επάνω μου. Και μοι έράνη ότι μοι έλεγε με το βλέμμα του, ότι δέν έμπορούσε να μου είπη με τ' στόμα:

— Διατί από τότ' εδω έδω έμμενν να κινήσ' η ζωή; Ο θάνατός μου δέν θα ε' εκάταμην εσένα να ζήσης; Διατί λοιπόν ήθέλητες να με σκοτώσης; Ποια ιδέα σοι επέρασεν από τον νούν σου όταν με έσημάδευσε; Διατί μοι έκοψας την ζωήν μου ένθ' είχα τόσας έλπίδας εμπρός μου;

— Είς αυτήν την θέσιν έμμενν έως ότου ή τελευταία προή τής ζωής έχάθη από το στήμα εκείνο.

— Όταν το πτώμα του όποις και των ιδιόν μου, νεκρών τα έρριψαμεν εις την Ουάλασσαν, έμμενν κάμψοση φράγ ακίνητος παρτηρήων την θέσιν όπου το κύμα τους έανάεσε δια πάντα. Είς όλον το ταξίδι έδλεπα εμπρός μου το πρόσωπον του αξιωματικού και πολλά φοράς εις την ζωήν μου ένθυμώθη το παράπονον, το όποϊον είχα ιδεί εις το βλέμμα του.

— Ητο θαύμα πώς το πλοϊόν μας επέστρεψεν εις την Γαλλίαν. Τα πανιά ήσαν καταξοσχισμένα, τα κατόστια και τα σχοινία κομμένα, ή σκάφη κατατρυπημένη, και εις τον δρόμον έστομυμώναμεν τάς τρύπαις. Έβλάσαμεν σιγά σιγά εις το Σαίν Μαλώ και μ'ς υπεδέθησαν με χαρην και με ένθουσιασμόν. Αλλά έμει δέν μοι εκάταμην έντύπωσιν όλα αυτά, έσυλλογιζόμεν αδιάκοπα τον δυστυχή εκείνον νέον, τον όποιον είχα σκοτώσει.

— Είς τή 1814 ο Ναπολέων ενικήθη και ή Γαλλία εκάταμην ειρήνην με την Αγγλίαν. Τότε ήρχισε ζωηρόν έμποριον από το ένα κράτος εις το άλλο. Η Γαλλία είχε μεγάλην ανάγκην από άποικιακά προϊόντα, και όσοι επρωτόεφεραν ήσαν βέβαιος, ότι θα είχεν μεγάλα κέρδη.

— Ένας μεγαλέμπορος από το Σαίν Μαλώ με έβαλε πλοίαρχον εις έν πλοϊόν του και επράθησε δια το Πλουμόθ. Με έσούτησεν εις ένα Αγγλον, ο όποιος άφού του έκοψαν το π'όδι κατόπι από την μάχην του Τραφαλάρ, εκάταμην έμπορικάς εργασίας και απέκτησε μεγάλην περιουσίαν. Οι έχθροι, οι όποιοι πολεμούν με γενναίωτην ο ένας τον άλλον έν καιρό πολέμου, συνεννοούνται εύκολα έν καιρό ειρήνης. Μετ' όλίγον έγενναμε φίλοι με τον Βελάστο και διηγώθημεν ο ένας εις τον άλλον όσα ένθυμώμεθα από την εποχήν όπου εταξείδεύαμεν με έχθρικάς σημαίας. Το έμπορικόν του κατώστημα ήτο εις την προκομάν του Πλουμούθ, αλλά κάθε βράδυ επέστρεφε εις την κατοικίαν τους, την οποίαν εκίτισε έξω από την πόλιν εις την άκραν ένδ' βράχου.

— Μίαν ήμεραν με έπροσκάλεσεν εις το σπίτι του την στιγμήν όπου εκάθησαμεν εις το τραπέζι, ήλθε και μία κόρη πολύ εύμορρη, τής οποίας όμιος το πρόσωπον εφαινώσεν άπερίγραπτον λύπην.

— Είδες τίποτε, Τζέννη; τής είπεν ο όρ Βελάστ.

— Όχι, κατέρα, απήντησεν αυτή με μελαγχρ-

κλιμένον επί της κλίνης του: ήγέρθη επί τη έμφανίσει μιας μ' όλας τας έναντίας παραστάσεις. Είπε εκ Κρήτης, υπήρξε δέ αξιοματικός της Τουρκικής χωροφυλακής: μοι είπεν Έλλημιστί, ότι είνε υπερευχαριστημένος εκ της φιλοξενίας του λούλου, μόνον ή έλλειψις του τουμπεκίου τον βρασνίζει. «Βίμαι τερμακλής», έλεγέ σχεδόν κλαυθμηρίζων, και μετ' όλίγον επανελάμβανα τουμπεκί, τουμπεκί. «Ως έμαθον, πριν ή ψηφισθή ή τελευταίος φόρος παρείχετο τούς πτωχοίς και όλίγος κεινός δαπάναις του άσύλου μετά τον φόρον όμως, τουτο κατέστη αδύνατον.

Μία των περιεργότερων προσωπικοτήτων του Πτωχοκομείου είνε και ή μάγισρος, Κρης την πατρίδα; υπηρετών πρό έκανών χρόνων μετ' ζήλου και σκοπιμότητος το κατάρτηα. Όνομάζεται Άγγελής Καταλαχτάκης, ή δέ ιστορία του είνε άρκευτως περίεργος. Κατά την εποχή της τελευταίας και μεγάλης επανάστασιώς ή Καταλαχτάκης ούτος, νεώτατος την ηλικίαν, απεστέλλετο υπό των επαναστατών έντός των πόλεων, έλάμβανε τας επιστολάς, τας έκρυπτεν όπως ήδύνατο πρόσφορότερον και εξήρχετο των πόλεων, κομιστής του ταχυδρομείου των επαναστατών. Το κινδυνώδες τουτο έγχείρημα επέτελει μετ' εκτάκτου άφοβίας ή Καταλαχτάκης, άλλ' ήμέραν τινά έννοηθείς υπό των Τούρκων συνελήθη. Όθωμανοί στρατιώται ανάσπαρμένοι τας μαχαίρας, τον μέν σύντροφόν του εφόνευσαν, αυτόν δέ εσφαξαν κατ' ακριβολογίαν. Ο Καταλαχτάκης με κεκομμένον τον λάρυγγα και πλέον εις το αίμα έπισσε χαμαι οι Τούρκοι άπ' ήλθον, δτε μετά μικρόν κατέφθασαν οι επαναστάται: εύρον τον ταχυδρόμον άναπνεόντα έτι, εκράτησαν το αίμα, περιέδεσαν την πληγήν, ενσήμευσαν αυτόν όπως ήδύνατο κάλλιον και κατ' ήμιν των θαλασσοπλοίων των έλληνοκων καταδρομικών, επεβίβασαν επί του έλληνοκού ευδρόμου τον τραυματίαν, όπως κομισθείς εις Αθήνας ιάθη έν τώ νοσοκομείω. Την περί τον λάρυγγα ούλην του Καταλαχτάκη είδον κώωω δτε επισκεφθείς το Πτωχοκομείον, εξήτησα και εύρον τον Κρητα, όστις, πολεμιστής και ταχυδρόμος κατ' ήμιν επανασταται, είνε ήδη μάγισρος του ειρηνικωτάτου των άσύλων.

Η ευγενής καλλιέργεια των άνθων ακμάζει έν τώ Πτωχοκομείω, κειτημένω και ίδιον υλοφορκατον. άνθοκομείον. Είς το βοτανικόν: τουτο άσυλον έντός του άσύλου άπεύροθη μεσσηλίς κύριος πολλών ανθρώπων ιδίω άσσεια, όστις φεύγων τας τρικυμίας του βίου και τας της τύχης καταδρομάς, έγνω να εγκαταβιώση εκει. Καλλιεργών τα άνθη άνακουφίζεται εκ της άκαρότητος της ζωής και διασκεδάζει μερίμνας και άναμνήσεις πικροτέρας και της ήλιθου ή θεία του άνθοκομείου, όφειλομένου άποκλειστικώς εις τας έπιμό-

νους προσπάθειας του λογίου άνθοκόμου, διήγειρε την έκπληξίν μου: δέν είνε τι έξοχον, δέν περιλαμβάνει άνθη σπάνια ή δυσεύρετα, περιλαμβάνει όμως ώκεάνον δλόκληρον ύπομονής, καρτερίας και άνεχής: ίδου τί δέν εύρίσκει τις, και το τελευταίον ίδίως, εις τ' άλλα άνθοκομεία, ένθα εφθονον κατεσπαρη το δημιουργόν χόρημα, και ή είδικότης του βοτανικού. Έσημείωσα ίδίως τα ποικίλα γένη της bigonia, την μεγανή, την πλατανόφυλλον, την στιτιτόφυλλον, την μεγαφυλλον, την του Σμιθ, την σπληνόφυλλον, την άειανθή και λοιπά. Μνείας άξίη είνε ή γλωσσύνια, ή ficus, τα βανάνοειδή, το μωροφυλλον, ή φουζία, ή πιτουνία, ή καμελινοειδή, εύσσημα ένθη παράγουσα γαρθένια, ή Όρτενσία ή βασιλική, και λοιπά. Η άνθοκομία παράγει το άχθος του άνθοκόμου, υποκρινά την πικράν άνίαν, άμείβει δέ ήθικώς κόπους και άγώνας ήρωικούς, το μέγελος των όποιών δύναται να διατηρήση ή επισκεπτόμενος μετ' του Πτωχομείου και το άνθοκομείον και διακυνθανόμενος εκ τίνος ήρχισε και διέ ποιων μεριμνών ηύξησε το υελοφορκατον φυτώριον. Κιθώτιον ήμισσος μέτρον μήκους, πληρωθέν χύματος υπήρξεν ή αρχή του άνθοκομείου.

Μετξύ αυτού και του λαχνοκλήρου εφύρηται ή έκκλησία του κατάρτηατος, άπλή και κομψή. Δέν ήδυνάμην να κλείσω τα σημείωματα ταύτα χωρίς να μνημονεύσω της Έκκλησίας, ή θεα της οποίας άνακαλεί τώσας προσφιλείς παιδικάς και ήθικώς άναμνήσεις. Έάν πανταχού ή Έκκλησία διεγείρη αισθήματα ευσεβή, θεωμένη έντός του περιβάλου εκείνου λυει εις συγκίνησιν την ψυχήν. Εισήλθον έντός του ναού με την πρόθεσιν να προσευχηθώ θερμοώς ή μνήμη μου απέβαινε βαθμιαίως φακός συγκεντρών τας κατεσπαρμένες άναμνήσεις προσευχών ως εφέλλιον καις. Γέροντες τινες έστάντο άπωτέρω προσευχόμενοι. Προσευχηθήτε, νυχάγια του χόρου και της δυστυχίας! Είθε όλιγώτερον αξιολύπητοι έάν τηρήτε έν ήμιν τον σπινθήρα της θείας έλπίδος. . . Θαιρών τούς γέροντας εκείνους έμελέτων επί της ζωής και των περιπετειών των, επί της τύχης των ανθρώπινων γενεών άπαραλλάκτων προς τα έρριμμένα φύλλα του φθινόπωρου, ζτινα στρεβιλίζει και μεταφέρει μακράν ή δριμή του άνεμου. Τίνες ήσαν; πόθεν ήρχατο; που πηγάζουσι; . . . Στηριζόμενοι επί των βακτηριών των, ποδαλγοί και κεικρωταίμενοι θ' άναμνήσκωνται ότι ήσαν ποτε νέοι, ότι άνειροπώλησαν δόξαν, έρωτα ή πλούτον. Παρήλθεν έν τούτοις ή νεότης, το δέ γήρας των έξοφώθη έντός του μελανού νέφους της άκαιτείας. Και ήδη κατήτησαν εις το Πτωχοκομείον. Προσφιλείς των άνθηρών χρόνων των έλπίδες και προσδοκίαι διεκρυσταλλώθησαν εις την φοβερήν πραγματικότητα της ένδειας και του όλίγου άρτου, άν

παρέχει ή φιλανθρωπία! Άνευ στηρίγματος έν τη ζωή, άνευ τέκνων, άνευ οικείων, άνευ χαρής τίνος, φέρουσι το άχθος της ζωής, και άτεινύουσιν εις τον ταχύν θάνατον ως εις την ευδαιμονιστέραν του βίου των προσδοκίαν!

Σάλπιγγες ήχησαν έξω. Στρατός ήρξατο παραλύων εκ των έγγύς τρατώνων, οι δέ γέροντες, άθροισθέντες παρ' τας κιγκλίδας, έθεώον την ακμήν, θεωμένην την παρακμήν. Το ένεστώς και το μέλλον προηγόρευε το παρελθόν έν τώ χαιρετισμώ, όν ή νεαρός στρατιώτης άπηύθυνε διερχόμενος προς τον γέροντα και τον άπόμαχον.

Υπό το κράτος ταιούτων έντυπώσεων κατέλιπον το Πτωχοκομείον. Προτιμότερον να άποθάη τις και διέ του τραγικωτέρου των θανάτων, ή να καταδικασθή υπό της μοίρας του να ίδη διανοιγομένης και δι' αυτόν τας ύβρας του άσύλου. Άφού άδικος και άλαζών κοινωνία ξεκινείται πολλάκις και άχρι του καταγινώσκειν ως θνείδος την πέναν εις τον ένδεή, δέν υπάρχει πλέον δι' αυτόν δικαίωμα προτιμήσεως. Ο,τι και άν είπωσιν οι ιδεολόγοι, δέν θα άναιρέσωσι την πικράν αλήθειαν, ότι συνεχώς ή περιφρόνησις άποβαίνει ή κληρος του πτωχού. Ένώπιον ταιούτου ήθικού χάους, πρό της πικράς συναισθήσεως του πένιτος περί της ιδέας ήν ή κάσας έχει περί αυτού, ή θάνατος δέν είνε άραγε το ύπέρτατον των ευεργετημάτων διέ το άπεγνωσμένον πλάσμα το ώθούμενον υπό της ανάγκης άλλ' άναστελλόμενον υπό της φιλοτιμίας να δεχθή τον ρυθόν του Πτωχοκομείου όπως εγκαταβιώση εκει;

ΣΠΥΡΙΔΩΝ Κ. ΠΑΓΑΝΕΛΗΣ

ΠΙΝΑΚΙΑΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ

ΤΑ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΩΔΗ ΠΟΤΑ

Ζ' — ΜΕΓΡΑ ΠΡΟΦΥΛΑΚΤΙΚΑ ΠΡΟΣ ΑΝΑΧΑΙΤΗΣΙΝ ΤΩΝ ΕΚ ΤΟΥ ΟΙΝΟΠΝΕΥΜΑΤΟΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΩΝ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ.

Ο πόλεμος κατ' ής μέθης και της ύπερ το μέτρον οινοπνεύματων ποτών. — Επειβολή υπερέργων φόρων επί των οινοπνευματικών ποτών. — Επειβολή τιμωριών και βρασμών επί των μεθύσων. — Επικρισίς των μέτρων αυτών. — Η πνευματική ανάπτυξις του λαού και ή εύρεσις διάδοσις παρ' αυτώ των δλεθρών ενεργειών του οινοπνεύματος είνε το ισχυρότερον τελεφερόν μέσον. — Ανάπτυξις και πολλαπλασιασμός των οινοπνευμάτων. — Επιστροφή αυτών επί του εργατικού πληθυσμού των πόλεων. — Τα άρχαία κατηλέτα ή περί την Πινύκα πανδοκεία και ή χρησιμότης αυτών εις την διδασκαλίαν του πλθύους. — Τα νύν οινοπνεύματα και ή χρησιμότης αυτών εις την διαφθόραν του λαού. — Βίβων σημερινού οινοπνευμάτου γραφέισα υπό Ιουλίω Σιμωνος. — Βίβων των εργατικών συνδικιών έν ταις μεγαλοπόλεισι. — Συστάσις εταρειών έγκρατείας εις καταπολέμησιν της οινοπνεύματος. — Λεπτομέρειαι τινες και πληροφωρίαι περί των έταιριών τούτων. — Η έν Έλλάδι κατάχρησις των οινοπνευμάτων και τα εις καταπολέμησιν αυτης άποτελεσματικά μέσα.

Η όλεθρία επιστροφή των οινοπνευμάτων επί της άναπτύξεως και της προόδου της άνθρωπότη-

τητος πρό πολλού διεγνώσθη υπό των κατ' καιρούς κυβερνητών των διαφόρων εθνών, όστινες πολλάκις όλαις δυνάμεσιν έπεδόθησαν εις την καταπολέμησιν και άναχαλίτισιν του κακού.

Η μέθη, κατ' τούς νόμους του άρχοντος, του Αθηναίου νομοθέτου, έτιμωρείτο διέ θανάτου. Οι νόμοι του Σάλωνος επίσης έτιμώρουν διέ θανάτου τον άρχοντα τον καταλαμβανόμενον δημοσίαι έν καταστάσει μέθης. Ο Λυκούργος, ή νομοθέτης της Σπάρτης, διάταξεν, όπως μεθύσων τούς Έλλωτας και περιφέρωσιν αυτούς ούτως έν τη πόλει, να έμπνεύση εις τούς νέους πολιτας απέχθειαν προς το έπονειδίστον τουτο πάθος. Ο Πιττακός, εις των επτά σοφών της αρχαίας Έλλάδος, ένομοθέτησεν, να ή διαφρόντων έγκαλημα έν καταστάσει μέθης τιμωρήται διέ διπλασίας ποινής. Ο Πλάτων έν ταις Νόμοις αυτού και ή Γαληνός έν ταις Ιατρικαίς αυτού συγγράμμασιν άπηγόρευσαν εις τούς νέους μέχρι του 18 έτους της ηλικίας των να πίνωσιν οίνον. Οι παρ' Αθηναίους δέ κατ' τα συμπόσια διοριζόμενοι συμποσίαρχοι επετήρουν ίδίως επί της άμέτρον του οίνου χρήσεως. Οι Λοκροί έτιμώρουν διέ θανάτου τον πίνοντα οίνον άνευ βρητής διαταγής Ιατρού. Τέλος έν Ρώμη ή όνος άπηγορεύετο εις τούς Ρωμαίους πολλίτες, πρό του 30 έτους της ηλικίας των τούς δέ παραβαίνοντας άυστηρότατα έτιμώρουν.

Σήμερον πολλοί κυβερνήταις ένόμισαν, ότι θα άνεχαλίτουν το κακόν επεβάλλουσαι υπερέργους φόρους επί του οινοπνεύματος και των διαφόρων αυτού σκευασίων, νομίζουσαι, ότι ούτω θέλουσι καταστήσει ταύτα δυσπρόσιτα τουλάχιστον τώ πτωχώ λαώ, παρ' ή ίδίως τα ποτά ταύτα ποιούσι την μεγαλειτέραν καταστροφήν. Το μέσον τουτο όμως ούδέως παρεκόλυσε την κατανάλωσιν του οινοπνεύματος και την παραγωγήν αυτού, αλίτις, ως άποδεικνύουσιν έπίσημοι στατιστικά, βαίνουσιν άενανώς αύξάνουσαι κατ' άπασαν την ύψηλιον.

Οι Ιατροί, οι φυσιολόγοι και πάντες οι επιστήμονες παρατηρηται άνεξαιρέτως όμολόγησαν την μάστιγα ταύτην ως μέγαν των φοβερωτέρων και μάλλον καταστρεπτικών της άνθρωπότητος.

« Είνε βεβαίωτατον, — λέγει ή Bouchardat έν τη υγεινή αυτού, — ότι ή μέθη άποκτείνουσα τούς ανθρώπους, όταν δέν φονεύη αυτούς, έλάττονη την επιτηδειότητα, την ισχύν, την αντίστασιν εις την εργασία, τον νοών, το προαρκτικόν, το ήθικόν, το οικογενειακόν πνεύμα και ύτ' έρ πάντα ταύτα την γενικήν ευδαιμονίαν. . . Προσθέσωμεν δέ, ότι δυσκόλος δύναμέθα να έννοήσωμεν, πώς λαός, όστις είνε υπόδουλος εις τα οινοπνευματώδη ποτά, θέλει δυνηθή ν' άποκτήσῃ

ἢ διατηρήσῃ τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦ, ἐφ' ἧς ἐστὴ-
ρικται ἡ ἰσότης ἐνώπιον τοῦ νόμου, πηγὴ πάσης
κοινωνικῆς προόδου. »

Τὸ σύστημα τῆς ἐπιβολῆς βρῶν φόρων ἐπὶ
τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, οὐ μόνον δὲν πα-
ρεκόλυσε τὴν ὑπέροχρον καταναλωσὶν τῶν οἰνο-
πνευματῶν, ἀλλὰ καὶ εἶνε μέσον ἀτελέστατον καὶ
συνάμα ὀλεθριώτατον δι' αὐτὴν ταύτην τὴν κοι-
νωσίαν.

Τὸ μέσον τοῦτο οὐδόλως ἐποίησε τοὺς κατα-
σκευαστὰς τῶν οἰνοπνευματῶν, οἵτινες τὰ πάντα
ἐμηχανεύθησαν, ὅπως, καὶ παρὰ τοὺς ὑπερόχ-
ρους φόρους, ἐπιτύχῃ τὴν παραγωγὴν εὐθηρῶν
οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν. Πρὸς τοῦτο λοιπὸν
ἐμηχανεύθησαν διάφορα καὶ πολυειδῆ μέσα νο-
θείας καὶ τεχνικῆς κατασκευῆς οἰνοπνευματωδῶν
ποτῶν ἀπειράκις βλαβερωτέρων τῶν προὔπαρχόν-
των φυσικῶν, περὶ ὧν θέλομεν ἐν ὀλίγοις κατα-
τέρῳ διαλαθεῖ.

Δὲν εἶνε λοιπὸν οἱ ὑπέροχοι φόροι ἐπὶ τῶν
ποτῶν αὐτῶν ἐκεῖνοι, οἵτινες θέλουσι καταπο-
λεμῆσαι ἀποτελεσματικῶς τὸ κακὸν αὐτῶν, καὶ
ἀνάγκη νὰ προσέξωσι καὶ οἱ ἰθιγοντες τὴν ἡμε-
τέραν πατρίδα ἐπὶ τοῦ κειφαλοῦ τούτου, διότι,
ὡς φαίνεται, καὶ παρ' ἡμῖν ἐσχάτως ἐπιδειχθῆ
τοιαύτη τις τάσις, ἥτις τάχιστα θέλει πλημμυ-
ρῆσαι τὴν Ἑλλάδα διὰ τοιαύτων ὀθιῶν καὶ
αἰσχροῶν προδόντων.

Ἐτερον μέσον περιορισμοῦ τοῦ κακοῦ ἐθεωρή-
θησαν καταναγκαστικὰ μέτρα καὶ τιμωρία καὶ
ποινὴ καὶ πρόστιμα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον
αὐστηρῶς ἐπιβαλλόμενα πρὸς τοὺς διαφόρους ἐν
δημοσίῳ τόποις καταληφθέντας μεθύοντας.

Πλὴν καὶ ταῦτα πάντα εἰσι κατὰ τὸ μᾶλ-
λον καὶ ἥττον ἀτυχῆ διότι, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω,
δὲν εἶνε μόνον ἡ ὀξεῖα μέθη ἢ φέρουσα τὰς ἐπὶ
τοῦ ὄργανισμοῦ τῶν ἀτόμων καὶ τῆς κοινωνίας
φοβερὰς καταστροφάς, ἀλλὰ πρὸ πάντων ἡ οἰ-
νοποσία ἢ μὴ ἄγουσα μὲν μέχρις ἐξέτης μέθης,
ἀλλ' ἢ ὑπόλως διατρέγουσα τὸν ὄργανισμὸν καὶ
ὑπερπληροῦσα αὐτὸν δι' οἰνοπνευματῶν.

Ἄλλως τε δὲ πᾶσαι αἱ τιμωρίαι αὐταὶ τεθ-
λουσιν καὶ καταστῆσαι τὸ οἰνοπνευματῶν ἀπηγορευ-
μένον καρπὸν ἢ μὴ μὲν μὲν μὲν μὲν ἀκράτητος
ἀνθρώπινος περιέργεια. Θέλει ἀγωνισθῆ ν' ἀπο-
λαύσῃ!

Ἀπαγορεύσατε αὐστηρῶς εἰς τὸν φιλοπότην
τὸ οἰνοπνευματῶν οὐδόλως θέλει ἀκούσει ἡμῶς οὐ-
τός, θέλει θυσιάζει καὶ τὸν τελευταῖον αὐτοῦ
ὄβολον, θέλει καταβάλλει καὶ τὴν ὑστάτην αὐτοῦ
προσπάθειαν ὅπως γενηθῆ τοῦ ἀπηγορευμένου
αὐτοῦ καρποῦ, οὐ τὴν ἡδονὴν ἢ νοσηρὰ αὐτοῦ
φαντασία ἐκ τούτου μεγαλοποιεῖ καὶ ὑπερφυεῖ.

ἢ τὸ θέλετε; εἶνε ἐλάττωμα αὐτοῦ τῆς ἀν-

θρωπότητος, ἀμαρτία κληρονομηθεῖσα ἐκ τῆς
προμύτητος ἡμῶν Ἑβρᾶς. Ἐὰν ὁ Θεὸς ἐν τῇ πα-
ραδείσῳ δὲν ἀπηγόρευεν εἰς τὸ πρῶτόπλαστον
ἀνθρώπινον ζεύγος τὸν καρπὸν τοῦ δένδρου τῆς
γνώσεως, ἴσως ἢ περιέργεια τῆς Ἑβρᾶς δὲν ἤθελε
διεγερθῆ εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ ἀπηγορευμένου αὐ-
τοῦ καρποῦ καὶ ἡ ἀμαρτία δὲν ὄξ ἐθάρυνεν ἐκ-
τότε ἐπὶ διλοκλήρου τοῦ ἀνθρώπινου γένους!

Πόσα συγγράμματα ἀνάξια δὲν εἶρον τὴν
διάδοσιν καὶ δημοτικότητα αὐτῶν εἰς τὴν ἀπα-
γορευσὶν εἴτε τῆς ἐκκλησίας, εἴτε τῶν κυβερνή-
σεων ἐν ᾧ ἴσως, ἀνευ τῆς ἀπαγορεύσεως ταύ-
της, ἦσαν προωρισμένα νὰ ἔρωσιν ἐπὶ τῆς ράχους
αὐτῶν πολυετῶς τὴν κόμην τῶν ἀποθηκῶν καὶ
τῶν ὑπογείων τῶν βιβλιοπωλῶν!

Μάτην λοιπὸν θέλετε ἀπαγορεύσει τὰ οἰνο-
πνευματῶδη ποτὰ ἢ αὐξήσει τοὺς ἐπ' αὐτῶν
φόρους, οὐδὲν τούτων θέλει ἀναγκαιῶς τὸ κα-
κόν. Τὸ μόνον δὲ μέσον θεραπείας εἶνε ἡ εὐρεῖα
διάδοσις καὶ ἡ σαφὴς διδασκαλία εἰς τὸν λαὸν
τῆς ὀλεθρίας τοῦ οἰνοπνευματῶν ἐνεργείας. Διδά-
ξτε εἰς τὸν λαὸν λεπτομερῶς ποτὰ εἶνε τὰ κακὰ
καταλείμματα αὐτοῦ, ἐμπνεύσατε αὐτῷ ταῦτα
καθαρῶς καὶ ἐγχαράξατε εἰς τὸ πνεῦμα αὐτοῦ
μὴν πρὸς μίαν τὰς ὀλεθρίας βλάβας αὐτοῦ, καὶ
θέλετε ἴδει, ὅτι οἱ οἰνοπόται πρὸ τῆς γεύσεως
τοῦ οἴνου θέλουσι διαστῆσαι, θέλουσι ἀμφιταλαν-
τηθῆ, θέλουσι δειλιάσει.

Ποιήσατε ὅ,τι εἰς ποτε κύριος, ὅστις, ἵνα μὴ
ὁ ὑπὲρ τῆς αὐτοῦ κρυφα πῆ τὸν ἐν τῇ ἀποθήκῃ
αὐτοῦ οἶνον ἐπέγραψεν ἐπὶ τοῦ ἀγγείου οὐχὶ
ἀπαγορευθεῖται ἡ θίξις αὐτοῦ, ἀλλὰ μόνον τὴν
λέξιν δηλητήριον. Ἐνωσιῶται, ὅτι ὁ ὑπὲρ τῆς
οὐδὲ κἄν ἐτόλμησε νὰ ἐγγίτῃ τὸ ἀγγεῖον! Ἐπι-
γράψατε λοιπὸν τὴν λέξιν ταύτην διὰ τῆς δη-
μοσίου διδασκαλίας ἐπὶ τῶν οἰνοπνευματωδῶν
ποτῶν, ὅπως ἐπιτύχῃ τὸν σκοπὸν σας, ὅπως
ἀσάγηται ἐξ αὐτῶν τοὺς λαοὺς.

ἢ παρὰ τῷ λαῷ διάδοσις τῶν γραμμάτων
καὶ τῆς παιδείας θέλουσι γνωρίσει αὐτῷ, κἀλλιον
παντός ἄλλου, τὰ σύμφορα αὐτοῦ διὰ τούτων
θέλει ἀναπτύχθῃ παρὰ τῷ λαῷ ἡ εὐγενὴς φι-
λοτιμία καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους ἀμοιβαία ἐπιτη-
σις, ὅτε βεβαίως κατ' ὀλίγον θέλει σθεσθῆ ἡ
ὑπερβολικὴ καὶ νοσηρὰ πρὸς τὰ οἰνοπνευματῶδη
ποτὰ ἐφεσις, ἡ ταπεινωτικὴ αὐτῆ καὶ ἐπὶ ἐπι-
δοσις ἔξις.

Τὰ καπηλεία δὲ καὶ οἰνοπωλεία, ἅτινα τοσοῦ-
τον σήμερον πολλαπλασιάζονται, καὶ παρὰ τοὺς
ἐπιβαλλομένους ὑπερόχρους φόρους καὶ παρὰ τὰς
ψηφισμένους αὐστηρὰς τιμωρίας τῶν μεθύσαν-
των, τότε θέλουσι περιορισθῆ μεγάλως, καὶ ὅσον δι-
κάτως θέλουσι χαρακτηρησθῆ ὡς τόποι καταισχυ-
νης. Τὰ οἰνοπωλεία καὶ καπηλεία σήμερον ὑπο-

βοηθοῦσι τὴν διαφθορὰν καὶ πληθυνόμενα εὐρύ-
νομαί τὸ πεδῖον τῆς καταστροφῆς.

Ὁ Le Play κἀλλιστα πάντων ἐγράφη περὶ
τῶν οἰνοπωλείων αὐτῶν:

« Ἡ ἐπιρροὴ τῶν καπηλείων εἶνε ὀλεθρία εἰς
τὴν ἠθικὴν καὶ ὕλικὴν εὐδαιμονίαν τοῦ τε βιο-
μηχανικοῦ καὶ τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ ἢ
ἐπιρροὴ αὐτὴ παρασπεί τὴν οικογενειακὴν ἐφθί-
νην, ἐκμηδενίζει τὴν ἐξουσίαν καὶ τὸ ἐπιβλαπι-
κὸν τοῦ πατρὸς ἐν τῇ οικογενείῳ καὶ καθίστησι
τὴν ἐκ τῆς ἐργασίας οικονομίαν ἀδύνατον εἰς
τὸν ἄνδρα σβῶνει τὴν πρὸς τὴν ἐργασίαν ἐπιθυ-
μίαν, ἐξασθενεῖ τὸ πνεῦμα καὶ καθίστησιν αὐτὸν
ἀνίκανον, νὰ ἐκπληρῶσῃ τὰ καθήκοντα αὐτοῦ
ὡς προστάτου οικογενείας. Τέλος ἡ λυπηρὰ αὐ-
τῆ ἐπιρροὴ ὠθεῖ τὰ ἀνήλικα παῖδια εἰς τὴν
ἀπειθειαν καὶ ἀνυποταξίαν ἀποσπᾷ ταῦτα ἐκ
τῶν γονέων αὐτῶν, καταστρέφει τὰς τε πνευ-
ματικὰς καὶ σωματικὰς δυνάμεις αὐτῶν ἀκριβῶς
κατὰ τὴν σιγμὴν τῆς ἀναπτύξεως τῶν ».

Νομιζομεν δὲ πολὺ ὑπερβολικῶν ἐκείνο, τὸ
ὅποιον ὁ ἐξοχος καὶ μέγας ἄλλοις ἐν πολιτικῆς
τῆς Ἀγγλίας Γλάδστον εἶπε ποτε (1863) κα-
τά τινα ἀγροτικὴν συνέλευσιν, ὅτι: « τὸ καπη-
λεῖον εἶνε ἀναγκαῖον εἰς τοὺς ἐργάτας τοὺς γει-
ρίζοντας νὰ μὴ καταχωρῶνται αὐτοῦ, διότι ἐν τῷ
καπηλείῳ οὗτοι εὐρίσκουσι τέρψεις καὶ συνανα-
στροφάς, ἀς δὲν δύνανται ἀλλαγῆ νὰ εὐρωσίν·
ὅτι ἐν τῷ καπηλείῳ οὗτοι μανθάνουσι πράγμα-
τα, ἅτινα οὐδαμοῦ ἀλλαγῆ δύνανται νὰ διδα-
χθῶσιν ».

Ἡ ἰδέα αὕτη, ἢ ἐκ τῶν ἀρχαίων παρὰ τὴν
Πνύκα τῶν Ἀθηνῶν καρδοκείων ἐμπνευσθεῖσα
τῷ εὐρυμαθεῖ Γλάδστον, ὡς εἶπομεν, εἶνε λίαν
ὑπερβολικὴ, καὶ μᾶλλον ἐσφαλμένη, διότι σή-
μερον ἡ ἐργάτης δύναται νὰ μᾶλλον πλείωτερα καὶ
ἀφελιμώτερα πράγματα ἀλλαγῆ ἢ εἰς τὰ κα-
πηλεία, τῶν ὁποίων ἀδύνατον εἶνε νὰ μὴ κατα-
χρασθῶσιν οἱ ἐργάται, τὰ ὅποια καταναλισκουσι
τὸν πολυτίμον χρόνον αὐτῶν καὶ καταβροχθίζου-
σι τὸ ἐκ τῆς χαλεπῆς ἐργασίας αὐτῶν οικονομη-
θὲν ὀλίγον χρῆμα!

Ὅντως ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ τὰ καπηλεία ταῦτα
ἦσαν τόποι δημόσιοι διδασκαλίας, ὡς δὲν ἀπη-
ξίου νὰ τιμῆσῃ διὰ τῆς παρουσίας των καὶ
πολλοὶ διάσημοι ἄνδρες τῆς τότε ἐποχῆς.

Ὁ Πλάτων καὶ ἰδίᾳ ὁ σοφὸς Σωκράτης δὲν
ἐδίσταζον ν' ἀναμιγνύονται εἰς τὸ πλῆθος τῶν
Ἀθηναίων πολιτῶν, ὅπερ εὐσχεάζον εἰς τὰ περὶ
τὴν Πνύκα καρδοκεία καὶ καπηλεία. Ὁ Ὀράτιος,
ὁ Βιργίλιος, ὁ Ὀβιδίος, ὁ Κικέρων ἐπίσης συχνάκις
ἐν τοῖς καπηλείαις αὐτοῖς ἀναμιγνύοντο τῷ πλῆθει
καὶ παρεδίδοντο ἐκεῖ εἰς συνδιαλέξεις καὶ συζη-
τήσεις διδασκούσας ἐν φαιδρότητι καὶ εὐθυμίᾳ
τοὺς περὶ αὐτοὺς.

Πλὴν τὰ καπηλεία τῆς τότε ἐποχῆς οὐδε-
μίαν ὁμοιότητα καὶ ἀνalogίαν πρὸς τὰ τῆς σή-
μερον ἔχουσιν, τότε ταῦτα ἐχρησάμευον καὶ ὡς
καρνεῖα καὶ ὡς λέσσαι καὶ ὡς αἰθουσαι συλ-
λόγων. Τὸ αὐτοῖς ὄντως τότε ἐδιδάσκετο ἀνε-
τύσσεται, ἐμάνθανε πολλὰ ὁ λαὸς σήμερον
ὅμως, οἱ τόποι τῆς διδασκαλίας τοῦ λαοῦ ἐπι-
σήμεως ἐπολλαπλασιασθησάν διὰ τῶν σχολείων
καὶ τῶν αἰθουσῶν τῶν διαφόρων διδασκτικῶν συλ-
λόγων. Τὰ καπηλεία σήμερον δι' οὐδὲν ἄλλο
χρησιμεύουσιν ἢ εἰς τὴν παγίδευσιν τοῦ ἐργα-
τικοῦ πληθυσμοῦ, ὅστις ἐξηντλημένος καὶ ἀπηνυ-
δημένος ἐκ τῆς ἐργασίας ζητεῖ ἐν αὐτοῖς ἀνά-
πυσιν καὶ ἐκεῖ βρῆθίως παραθίδεται εἰς τὰς ὑπὲρ
τὸ μέτρον τοῦ οἴνου ἡδονὰς καὶ εἰς ἄλλας κατα-
χρήσεις καὶ παραχάς. Τὴ σήμερὰ καπηλεία,
κατὰ τὸν Γάλλον Βαυτιν, εἰσι τόποι, εἴθε
ποιεῖται μόνον ἡ παράφροσιν εἰς φάλας·
ἐτι δὲ ἡμεῖς προσθέτομεν, καὶ ἡ ἠθικὴ καὶ ὕλι-
κὴ κατάρτησις τῶν ἐργατικῶν τάξεων τῆς
κοινωνίας.

Ἴδου μὴ ἀληθῆ ὅσον καὶ λίαν ὀδυνηρὰ περι-
γραφή, γραφεῖσα πρὸ τινων ἐτῶν (1861) ὑπὸ τοῦ
διασημοῦ Γάλλου φιλοσόφου καὶ ἠθικολόγου
Julien Simon καὶ περισταῶσα πιστῶς τὴν ὀλι-
θερῶν θέαν, ἣν σήμερον παρέχουσι τὰ πλείστα
τῶν μεγάλων τῆς βιομηχανίας κέντρων ἐν Εὐρώ-
πῃ, καὶ ἰδίως ἐν Γαλλίᾳ, ἐνθα ὑπάρχει πληθὺς
μεγάλων ἐργατῶν.

« Αἱ ἔξεις τῆς μέθης εἰσι τοιαῦται εἰς τινὰς
βιομηχανικὰς πόλεις καὶ ἐπιπέροισι τοιαύτην
ἐλεεινότητα, ὥστε ὁ ἐργάτης εἶνε ἀπολύτως ἀνί-
κανος νὰ σκεψθῆ διὰ τὸ μέλλον του. Τὴν ἡμέραν
τῆς πληρωμῆς τῶν ἡμερομισθίων δίδουσι αὐτῷ
συγχρόνως τὸ χρῆμα τῆς ὀκταήμερου ἢ δεκαπεν-
θημέρου ἐργασίας του, καὶ τότε οὗτος δὲν περι-
μένει οὐδὲ τὴν ἐπιούσαν, ἐὰν ἡ ἡμέρα αὕτη εἶνε
Σάββατον, ῥίπτεται ἀφ' ἑσπέρας ἐν τοῖς οἰνοπω-
λείαις, μὲν εἰς τὴν Κυριακὴν καὶ ἐνίοτε μᾶ-
λιστα καὶ τὴν Δευτέραν. Μετ' ὀλίγον δὲν ὑπο-
λείπονται αὐτῷ πλέον, ἢ τὰ δύο τρίτα ἢ τὰ
ἡμίση τῶν τοσοῦτον χαλεπῶς κερδηθέντων ἡμε-
ρομισθίων του. Καὶ ἐν τούτοις θέλει λάθει ἀνάγκη
νὰ φάγῃ τὴν ἐπιούσαν. Τὶ θέλει ἀποθῆ ἢ
σύζυγος μετὰ τῶν τέκνων κατὰ τὰς ὀκτὴ ἢ
δέκα πέντε ἀκολούθους ἡμέρας; Ἡ δύστηνος
αὕτη ἤδη εὐρίσκειται ἐκεῖ παρὰ τὴν θύραν τοῦ
οἰνοπωλείου κάτωχος, συγγῆ καὶ στεναζούσα,
σκεπτομένη καὶ τὰ τέκνα τῆς, ἅτινα πεινῶσι.
Περὶ τὴν ἐσπέραν βλέπει τις νὰ ἴστανται καὶ ἀνα-
μένωσι πρὸ τῶν οἰνοπωλείων ὄμιλοι τῶν δυστυ-
χῶν αὐτῶν γυναικῶν, αἵτινες προσπαθοῦσι ν'
ἀποσπάσωσιν ἐκεῖθεν τὸν σύζυγον τῶν, ἐὰν δυ-
νηθῶσι νὰ τὸν εὐρωσῇ που, ἢ ἀναμένωσι τὸν
μέθυσον, ἵνα ὑποστηρίξωσιν αὐτὸν, δταν δι' οἰνο-

πώλης τον διώξη εκείθεν, ή όταν ακατανίκητος ανάγκη ήπνου αναγκάση αυτόν να επιστρέψη εις την έστιάν του. Εν Saint-Quentin οι πλείστοι των οίνοπωλών φαίνεται και έλυπήθησαν τας γυναίκας ταύτας, αΐτινες υπέμενον γενναίως το ψύχος και την βροχήν επί ολοκλήρους ώρας κατασκευάσαν πρό των καταστημάτων των είδος τι παραπηγμάτων, εν οίς μάλιστα προσέθησαν και ζύλινα ιδώλια! Τά δωμάτια δέ ταύτα, εν οίς αι σύζυγοι έρχονται να θρηνηώσι την άσωτείαν των συμβίων των εις το έξής αποτελούσι διαμέρισμα άναπόσπαστον των εκεί οίνοπωλείων! »

* *

Πρό τινος μόλις καιρού εν τῷ Χρόνῳ των Παρισίων άνήρ πεπειραμένος, σπουδάσας ειδικώς τὸν βίον τοῦ εργατικοῦ πληθυσμοῦ εν Παρισίῳ και επισκεφθεὶς τὰς εργατικὰς συνοικίας τῆς πόλεως, ἐδημοσίευσεν ἄρθρον σπουδαιότατον, εν οίς ἐσημίει, ὅτι μεγάλως ἐξεπλάγη εν τῆς ἀναπτύξεως καὶ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ, εν ταῖς εργατικαῖς ταύταις συνοικίαις, τῶν οίνοπωλείων. Πᾶσα γυνίκα εἶνε κατελημμένη ὑπ' αὐτῶν, καὶ τὸ περιεργον, ὅτι, εἰ καὶ δυσανάλογα καὶ πολυάρημα, ἀπαιτῶν συντηροῦνται καὶ κερδίζουσι χρήματα, βεβαίως ἀποροφῶντα τὸ μετὰ ἰδρώτος κτώμενον χρῆμα τῶν πτωχῶν εργατῶν.

Εἰς μίαν ὁδὸν εκ τῶν σπουδαιωτέρων, τὴν τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου εν Παρισίῳ, αὐτὸς οὗτος ἠρθίμωσεν ἐπὶ 160 οἰκιῶν 78 οίνοπωλεία, ἥτοι τὸ ἕμισυ τῶν οἰκιῶν!

* *

Ἐν τῶν ἐπιτυχῶν μέσων τῆς καταπολεμήσεως τῆς οἰνοποσίας εἶνε καὶ ἡ εν Ἀμερικῇ καὶ Ἐυρώπῃ σύστασις ἐταιριῶν ἐγκρατείας, αἵτινες ἀπαρτίζουσι μέλη ὑποβαλλόμενα ἐκουσίως εις τοὺς ἐγκρατεῖς καὶ σώφρονας θροῦς τοῦ κανονισμοῦ αὐτῶν καὶ ἀμοιβαίως ὑποχρεούμενα ν' ἀπέχῳσι τελείως παντὸς οἰουδήποτε οἰνοπνευματώδους ποτοῦ.

Ἄμα τις ἐγγραφῆ μέλος ταιούτης τινὸς ἐταιρίας ὑπόσχεται ἐπὶ τῇ τιμῇ αὐτοῦ ν' ἀπέχη παντὸς οἰνοπνευματώδους ποτοῦ καὶ λαμβάνει μικρὸν δίπλωμα, εν ᾧ εἰσιν ἐκτετυπωμένοι αι ἠθικαὶ αὐτοῦ ὑποχρεώσεις συνοδευόμεναι ὑπὸ τῆς ὑπογραφῆς αὐτοῦ. Τὸ δίπλωμα τούτο καταλλήλως εν στεφάνῃ τεθειμένον κρέμαται ἐπὶ τοῦ προφανεστέρου μέρους τῆς οἰκίας τοῦ μέλους.

Ἐν Ἀγγλίῳ, Σκωτίῳ καὶ Ἰρλανδίῳ ὑπάρχουσιν 850 ἐταιρίαι ἐγκρατείας ἀριθμοῦσαι 1,640,000 μέλη. Περί τὰς ἀρχὰς δὲ τοῦ Ἰουνίου τοῦ παρελθόντος ἔτους (1883) μία τῶν ἐταιριῶν αὐτῶν τῆς ἐγκρατείας ἐτέλεσεν εν Λονδίῳ τὴν ἐτησίαν αὐτῆς γενικὴν συνέλευσιν. τὸ καταστατικὸν τῆς ἐταιρίας ταύτης μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἠριθμεί 680,908 μέλη! Ἐν Γερμανίῳ ὑπάρχουσιν 1,500 ἐταιρίαι μετὰ 1,300,000 μελῶν. Ἡ Σουηδία καὶ Νορβηγία κέκτηται 510

ἐταιρίας ἀποτελουμένης ὑπὸ 120,000 μελῶν. Ἐν τῇ μεσημβρινῇ Ἀμερικῇ 70,000 ἄτομα φέρουσι τὸ παράσημον (medaille) τῆς ἐγκρατείας. Ἐν ταῖς Ἠνωμέναις δὲ Πολιτείαις ὑπάρχουσιν 3,712 ἐταιρίαι ἀριθμοῦσαι 3,615,000 μέλη, καὶ τέλος εν Καναδίῳ, Νέῳ Σκωτίῳ καὶ Νέῳ Brunswick ὑφίστανται 950 ἐταιρίαι μετὰ 370,000 μελῶν.

* *

Ἡ φιλόανθρωπος εὐεργεσία τῶν ἐταιριῶν τούτων εἶνε ἀδιαφιλονεικῆτος. Ἀλλὰ πᾶσαι αι ἐταιρίαι αὐται, ἕνα πολεμήσασιν τὴν κατάχρησιν τῶν οἰνοπνευματῶν, ἐπελήφθησαν τοῦ ἀντιθέτου ἐντελῶς ἄκρου, ἀπαγορεύουσαι καθ' ὅλοκληρίαν τὴν χρῆσιν τῶν ποτῶν τούτων καὶ ἀποσκορακίζουσαι ταῦτα εκ τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Τὸ μέσον τούτου τοῦ πολέμου εὐρίσκουεν λίαν αὐστηρὸν καὶ βεβιασμένον, καθ' ὅσον οὐδεὶς ποτε θέλει ἀρνηθῆ τὴν ἠπιωσθήποτε χρησιμότητα τῶν οἰνοπνευματῶν ποτῶν, καὶ ἰδίῳ τοῦ οἴνου καὶ ζύλου, λαμβανόμενων εις μέτριον καὶ λογικὸν ποσόν. τοῦθ' ὅπερ ἡ παρὰ τῷ λαῷ διδασκαλία καὶ διάδοσις τῆς παιδείας θέλει εὐχερέστερον ἐπιτύχει.

Τὸν ὄντως πρακτικὸν καὶ ἔλλογον τούτον σκοπὸν ἔχει νέα εν Παρισίῳ μεγάλη ἐταιρία, ἰδρυθεῖσα τῷ 1872 ὑπὸ διακεκριμένων καὶ ἐπισήμων τῆς Γαλλίας ἀνδρῶν, ὑπὸ τὸ ὄνομα Γαλλικῆς ἐταιρίας κατὰ τῆς καταχρήσεως τῶν οἰνοπνευματῶν ποτῶν (Association française contre l'abus des boissons alcooliques).

Ἡ ἐταιρία αὕτη δὲν πολεμεῖ ἀπολύτως τὰ οἰνοπνευματώδη ποτᾶ, ἀλλὰ τὴν κατάχρησιν αὐτῶν, ὡς καὶ ὁ τίτλος αὐτῆς δηλοῖ.

Τούτο δὲ προσκαθεῖ νὰ ἐπιτύχη διὰ τῆς διδασχῆς εις τὸν λαὸν τῶν ὀλεθρίων ἀποτελεσμάτων τῶν οἰνοπνευματῶν ποτῶν λαμβανόμενων, εν ὑπερμέτρῳ ποσῷ. Πρὸς τούτο δημοσιεύει τὰς ἐσημερίδας ἡ Ἐγκρατεία (La Tempérance) καὶ τὸν « Καλὸν σύμβουλον » (Le bon conseiller), ἐκδίδει καὶ διαδίδει πανταχοῦ βιβλία καὶ διατριβάς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου γεγραμμένα. πάντα δὲ ταῦτα διανέμει δωρεὰν ἢ πωλεῖ ἀντὶ εὐτελεστάτης τιμῆς. ἐτι δὲ διοργανίζει παραδόσεις εν δημοσίαις αἰθούσαις, καθ' ἃς ὑπὸ καταλλήλων καὶ ἱκανῶν προσώπων διδάσκονται αι λυπηραὶ συνέπειαι τῆς οἰνοποσίας. Τέλος ἀνταμείβει καὶ διὰ παρασήμων πάντα, ὅστις ὅπως δῆποτε ἤθελε συμβάλλει εις τὸν σκοπὸν τούτον. ὡς καὶ πάντα, ὅστις ἤθελε διακρίβῃ ἐπὶ ἐγκρατείας.

Τῆς ἐταιρίας ταύτης πρό τινος ἐτι ἦν ἐπίτιμος πρόεδρος ὁ διάσημος Dumas, ὁ διαρκῆς γραμματεὺς τῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἐπιστημῶν, καὶ τὸ ἔξοχον μέλος τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας ὅστις μόλις πρό ὀλίγου ἀπεβίωσεν. Πρόεδρος δὲ ταύτης σήμερον εἶνε ὁ Jules Bergeron, μέλος

τῆς Ἱατρικῆς Ἀκαδημίας καὶ ἀντιπρόεδρος οι διάσημοι ἱατροὶ καὶ καθηγηταὶ Fauvel καὶ Bouchardat, μέλη ἐπίσης τῆς Ἱατρικῆς Ἀκαδημίας. Ἀλλ' ἡ ἐταιρία αὕτη ἰδίως ἀναπτύσσεται καὶ προοδεύει μεγάλως διὰ τῶν ἀκμαίων ἐνεργειῶν τοῦ γενικοῦ γραμματέως L. Lunier φρονολόγου διακεκριμένου, μέλους τῆς Ἱατρικῆς Ἀκαδημίας καὶ διευθυντοῦ σπουδαιωτάτου ἱατρικοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος.

* *

Ἡ νεαρὰ εν Ἑλλάδι κοινωνία μας, εὐτυχῆς ἐτι, ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατάχρησιν τῶν οἰνοπνευματῶν ποτῶν, δὲν εὐρίσκειται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου, εις ᾧ ἡ λοιπὴ Ἐυρώπη. Οὐχ ἤττον ἡ κατάχρησις τῶν οἰνοπνευματῶν ἐσημέρι προχέγεται καὶ αὐξάνει τὸν ἀριθμὸν τῶν θυμάτων τῆς, καθ' ὅσον μάλιστα ἡ ἀνάπτυξις τῆς μετὰ τῆς Ἐυρώπης συγκοινωνίας ἤρξατο ἀπὸ τινος νὰ εισάγη ἐκείθεν ἐπισήμους ποσότητας ἰσχυρῶν οἰνοπνευματῶν ποτῶν, τῶν πλείστων προερχόμενων εκ τῶν ἐργαστασιῶν τῶν εν Ἐυρώπῃ νοθευτῶν. Ὁ ἐξ αὐτῶν δὲ κίνδυνος εἶνε ἐτι μᾶλλον σφοδρὸς, καθ' ὅσον μάλιστα περατῆσεται παρ' ἡμῖν προτίμησις τις ἐξαιρετικὴ τῶν εὐρωπαϊκῶν τούτων προϊόντων.

Ἄν καὶ βεβαίως ἐτι εν Ἑλλάδι δὲν ἐπέστη ἡ ἀνάγκη τῆς συστάσεως ἐταιριῶν ἐγκρατείας, εν τούτοις ἀνάγκη νὰ μὴ ἀναμεινωμεν τὴν λυπηρὴν ταύτην στιγμήν, ἣν θέλουεν ἀποτρέψει τελεσφόρως διὰ τῆς καταλλήλου διδασκαλίας τῆς γνωστοποιούσης εις τὸν λαὸν ἀπάσαις τὰς ὀλεθρίους συνέπειας τῶν οἰνοπνευματῶν, τοῦθ' ὅπερ ἀποτελεσματικώτατα δύναται νὰ προλάβῃ πᾶσαν ἐπικειμένην διάδοσιν τοῦ κακοῦ, ὅπερ ἄλλως τε ἐτι καὶ σήμερον ἀριθμεί εν Ἑλλάδι ἱκανὰ θύματα καὶ ἱκανὰ κατ' ἔτος ἐγγλήματα καὶ δυστυχήματα τῆς ὀφθαλμικῆς μίθης!

Ια. ΦΟΥΚΤΑΝΟΣ.

Η ΚΟΜΗ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΔΙΑΦΟΡΟΙΣ ΛΑΟΙΣ

Αἱ ἀνθρώπινοι τρίχες διαφέρουσι κατὰ τὸ χροῦμα, τὸ μήκος, τὸν ὄγκον, ὡς καὶ κατὰ τὴν διάταξιν, ἣτις παρέχει εις αὐτὰς ἰδιαιτέραν διευθύνσιν καὶ διαφόρους ὀφεις, ἀκόμη καὶ ὅταν θεῶνται δι' ὀφθαλμοῦ γυμνοῦ, ἄνευ τῆς βοήθειας μικροσκοπίου.

Πλοσυρώτατη εἶνε ἡ πυξίς, τὴν ὁποίαν μεταλείπει ἡ φύσις πρὸς χροματισμὸν τῶν τριχῶν μας. Ἐχομεν κόμης λευκάς, ἀνοικτὰς ξανθὰς, ξανθοχρῆσους, καστανὰς, φαικὰς καὶ μαύρας.

Ἐν συνόλῳ λαμβανόμενων πάντων τῶν λαῶν τῆς γῆς τὸ μᾶλλον διακεχυμένον χροῦμα τριχῶν εἶνε τὸ μέλαν ἀρκούσιν ὡς παράδειγμα οι Μογ-

γολοι, οι Μανροι, οι Μαλαίοι, οι Ἀμερικανοὶ καὶ οι μεσημβρινοὶ Εὐρωπαῖοι.

Τὸ ξανθὸν εἶνε χροῦμα κοινὸν εις τοὺς γερμανικοὺς, κελτικούς καὶ σλαβικούς κλάδους τῆς Ἀσίας φυλῆς καὶ εις τοὺς Φιννίους τῆς μογγολικῆς. Τὸ ἐρυθρὸν χροῦμα εἶνε ἐξαιρετικόν, μὴ ἀνηκὸν εις οὐδεμίαν φυλὴν ἰδιαιτέρως, ἀλλὰ δυνάμενον νὰ θεωρηθῆ ὡς παραλλαγή τοῦ ξανθοῦ ὄντως, οὐδέποτε ἀπαντᾷ εις τὰς μελανότριχας φυλάς.

Τὸ χροῦμα τῆς κόμης συνοδεύεται πάντοτε σχεδὸν ὑπ' ὀρισμένου χροματισμοῦ τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ εκ τῆς συνενώσεως ταύτης δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἀσφαλέστερον περὶ τῆς γνησιότητος τοῦ φύλου. Π. χ., ὅταν παρὰ τινι λαῷ αἱ τρίχες καὶ οι ὀφθαλμοὶ εἶνε ἀναλλοιώτως μέλανες, λέγομεν ὅτι εἶνε καθρὸν τὸ γένος. Τούναντιον ἐξάγεται περὶ τῶν λαῶν, παρ' οἷς εὐρίσκονται διάφοροι συνδυασμοὶ διαφόρων χροματῶν. Ὅπως ἂν ἔχη, τὸ ἐθιολογικὸν τούτο δόγμα δὲν δύναται νὰ καταστῆ ἀποδεδεικτόν, εἰμὴ διὰ τῆς ἀπογραφῆς διότι δὲ πολλοὺς λαοὺς στερούμεθα ἀξιόπιστων στατιστικῶν, πρὸς δὲ διότι φύλα πολλὰ ἀλλήλων μιμακροσμένα δύναται νὰ ἔχωσιν ὁμοίχρους τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὰς τρίχας.

Βέβαιον εἶνε ὅτι εν Ἐυρώπῃ, καὶ πρό πάντων εις τὰς μεγάλας πόλεις, οι ξανθοὶ τείνουσιν εις ἐλάττωσιν. Τούτο ἀπεδείχθη διὰ τὴν Ἀγγλίαν, πρὸς μεγάλην ὀλίφην τῶν Ἀγγλῶν. Ὁ Charnok βεβαίως ὅτι ἡ μεταβολὴ αὕτη παρατηρεῖται εν Ἐυρώπῃ ἀπὸ διασχίλιων ἐτῶν. Τινὲς ἀποδίδουσι τὸ φαινόμενον εις τὴν διαίταν τῶν πόλεων, ἐνθα τὸ κρέας εἶνε εν μεγαλειτέρῃ χρήσει ἢ εις τὴν ἐξοχὴν. Ἄλλοι, τούναντιον, ἐξηγοῦσι τούτο λέγοντες ὅτι αἱ συνθήκαι τῆς υγιεινῆς, οὐσαι ὀλιγώτερον εὐνοίκαί εις τὰ μεγάλα κέντρα πληθυσμοῦ, τείνουσι νὰ ἐξαλείψωσι τὸν ξανθὸν τύπον, ἀσθενέστερον τοῦ μελαγχροῦ, μᾶλλον ἀντέχοντος. Καθ' ἡμᾶς, τὸ ζήτημα εἶνε λίαν περίπλοκον, καὶ αἱ συλλεγίσαι παρατηρήσεις δὲν παρέχουσιν ἐτι ἀρκούντα στοιχεῖα ὅπως δυναθῆ τις νὰ φθάσῃ εις σπουδαῖον συμπέρασμα.

Αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς δύναται νὰ εἶνε ἀρκούντως μακρᾶι, ὥστε νὰ ὑπερβαίνωσι τὸ μήκος τοῦ σώματος, ἢ ἀρκούντως βραχεῖαι, μὴ ἐκτείνόμενα πέραν ἑκατοστημοσίων τινῶν. Οι Ἄραιοι καὶ οι Σημίται ἔχουσι τὴν κόμην μακροτάτην, οι ἔχοντες πυκνὰς τρίχας ἔχουσι ταύτας βραχυτάτας. Αἱ Ἀνδαλουσίαι, αἱ Ἰσπανοαμερικανίδες, καὶ αἱ γυναῖκες τῆς Παρχουάης εἶνε περιφημοὶ διὰ τὸ μήκος τῶν τριχῶν αὐτῶν. Ἐγγώρισα εν Σάλτη ὀραιωτάτην δέσποιναν, τῆς ὁποίας ἡ κόμη καθήρχετο μέχρι τῶν πτερυῶν, καὶ τὰς ὑπερέβαινε μάλιστα, εἶδον δὲ νεάνιδας εν Παραγουάῃ, αἵτινες ἐκαλύπτοντο με τὴν κόμην τῶν, ἄνευ

Άλλου τινός ενδύματος, άξιούσαι ότι είναι έντελώς ένδεδυμένα.

Μετά τό παντηκοστόν έτος συνήθέστερον αί τρίχες πίπτουσι και άρχεται ή φυσιολογική φαλακρότης. Ένίοτε όμως τήρουνται αύται μέχρι του έσχάτου γηράτος. Οί Μαύροι, οί Παπούαι, οί Άμερικανοί καθίστανται φαλακροί σπανιότερον και βραδύτερον τών Ευρωπαίων, οίτινες δύνανται νά είνε φαλακροί και κατά τό τριακοστόν έτος. Αί γυναίκες, τών όποίων αί τρίχες είνε μεγαλειότεραι τών άνδρών, τήρουναι ταύτας επί μακρότερον, και ούδέποτε σχεδόν καθίστανται έξ ολοκλήρου φαλακραί.

Ο όφθαλμός είνε ή θυρίς τής φυγής. Επί τών χειλέων δύναται νά συγκεντρωθή κάλλος ικανόν νά θανατώσῃ ή νά σώσῃ τόν άνθρωπον. ή επί του μετώπου διαλάμπουσα μεγалоφύα μάς κινεί νά εϊπώμεν ότι ο άνθρωπος είνε άρχή Θεού (un Dieu commence), τό πηγούνιον δύναται νά μάς αποκαλύψῃ άπεριόριστον αγαθότητα και γλυκύτητα διά τών κυματισμών του σώματος μάς όμιλεί ή ισχύς και ή έρωσ. Άλλ' αί τρίχες, αί μή κλωσσαι, αί μή ψευδοίμεναι, αί άνευ εύαισθησίας, δύνανται νά έκασονταπλασιάσωσι πάσας τάς άλλας ωραιότητας και νά κρύψωσιν έντός τών άπειρών αυτών λαδυρίθων τόσην ποίησιν, έξ ής ο άνθρωπος πάσχει και δημιουργεί.

Η κεφαλή του ανθρώπου είνε ο ναός τών σκέψεων και παθών του. εκεί έδρεύουσι τό μεγαλειόν και ή καλλονή του, άλλ' εκεί ένθα τελευτά ή άνθρωπος, και άρχεται ο ούρανόσ, ο άνεμός κινεί έν ήσος, τό όποιον ή έν είνε πλέον εις τής σκοτός και δέν είνε έτι εκ τής ζωόδουσ Ψης είνε βριον, έφ' ου οί όφθαλμοί μας ούδέποτε πύονται ζητούντες συγκινήσεις, ένθα λυκαυγές τισχημάτων πάντοτε μεταβαλλομένων και πάντοτε ωραίων ταρασσεται και φαίνεται ζών.

Οί διάφοροι λαοί τής γής διάφορον σπουδαιότητα άπονέμουσιν εις τήν κόμην. Οί Κουάκεροι, οίτινες ύτανται εις άρκούντως ύψηλήν βεθυμίδα έν τή σειρά τών ανθρώπων, ελάχιστα μεριμνώσι περί τής κόμης των. Τήν αύτην άδικαφορίαν επίδεικνύουσι πολλοί άμερικανικοί φυλαί και οί Λάπωνες. Τούναντίον οί Παπούαι πολύ μεριμνώνσι διά τάς τρίχας των τάς κτενίζουσι και διευθετούσι κατά χιλίους τρόπους. Έν αύτῃ τῃ Ευρώπῃ παρά διάφοροίς Έθνεσι και κατά διάφορους εποχάς αί τρίχες ύπεβλήθησαν εις τάς παραδοξοτάτας διευθετήσεις και ύπήκουσαν εις τάς μάλλον άλλωκότους ιδιοτροπίας.

Μόνον άρσού παρήλθιν ή ηλικία τών βιαιών παθών οί μεγάλοι άνδρες προήγαγον τά άριστουργήματα των, όπως μόνον μετά τάς έκρήξεις τών ήρσιστείων ή περι αύτά γῆ καθίσταται γονιμώτερα.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Πῶς Έσκιμώος διατηρεί δέκα ζω; δύοδεκα κύνας, τούς όποιους τρέφει με κρέας φωνιών. Ταύτας φυλακίζουσι κατά μεγάλας πρόστητας εις τήν παραλιαν διά τό έλαιόν αυτών. Τών χειμώνα οί Έσκιμώοι ζευγνύουσιν έξ ή εκτώ κύνας εις μικρόν έλληκθρον, έντός του όποιου κάθηται ή μάστιξ πλαταγεί, έν διαστήματι δ' έξ ώρών τό έλληκθρον διατρέχει εις όσας λεύγας. Έβού δέ τί πράττουσιν όπως καταστήσωσι ταχυτέρας τούς κύνας. Τῆν προτεραίαν τής άναχωρήσεως άρνούσιν αύτούς νήσεις, διότι νήσεις τρέφουσι πολλί. Έίτα ο κύριος εκλέγει έξ αυτών τόν πλέον ταχύπου, τόν κλείει έντός του σίκου αυτού, και τόν θαπέσει. Οί συνάδελφοί του κυνός, βλέποντες τῆν προτίμησιν ταύτην του κυρίου των, καταλαμβάνουσι υπό κισθήματος μέγιστης ζηλοτυπίας, όταν δε παρουσιασθή εύκαιρία, δέν θέλουσι λείψει νά τόν αναγκάσωσι νά πληρώσῃ ακριβή τόν τίτλον του ευνοουμένου. Τῆν πρώταν τής επίδούσης ο προνομιούχος κύων ζευγνύεται εις τό έλληκθρον ως και οί ζηλότυποι συνάδελφοί του, άλλὰ αυτός ζευγνύεται επί κεραλής πάντων. Άμα και οί λοιποί κύνες ζευγνύουσιν, ζητόσσι νά επιπέσωσι κατ' αυτόν έν τόν καταφύγων. Ούτος, όπως διαφύγῃ τούς όδόντας αυτών, φεύγει ως αστραπή, οί δε λοιποί τόν καταδιώκουσι, σύροντες ταύτοχρόνως τόν όδοιπόρον, εύχρηστημένον έξ τής επιτυχίας, τό δ' έλληκθρον μόλις έγγίζει τῆν επιφανείαν τής γῆνος. Ούτως εκματαλλέθουσι τό πάθος και τό ένστικτον τών δυστυχών τούτων ζώων.

Τό μεγαλειότερον ύποστατικόν του κόσμου εύρίσκειται έν Texas τῆς Άμερικῆς, άνήκον δε τείως εις τόν πολιταρχόν Ριχάρδον Κίγκ, ή γρασάθη έσχάτως υπό μεγάλης τιμής Έταιρία τής Νέξς Υόρκη. Η έκτασις του άγανός τούτου κτήματος είνε 800,000 στρεμμάτων γῆς συνεχούς και περιτίτοιχισμένης, έν αύτῷ δέ διατρέφονται 200,000 Έκτων και άλλων κτηνών. Η άγροάσασα αύτό Έταιρία εκλήρησε 6,500,000 λιρών, έλπίζει δε νά έχῃ έτησίαν πρόσθετον 1,500,000 λιρών εκ του πολλαπλασιασμού τών κτηνών. Έν τῃ γενομένη δημηπρασίῃ του κτήματος διηγωνίσθησαν πολλοί κεφαλαιούχοι Γάλλοι, Άγγλοι και Ολλανδοί.

Ο Κ... γράφων πρός φίλον του προχθές, κατά τό πρόσθ ψύχος, έπέγραψε τῆν επιστολήν του διά τών εξής:

« Δὴν εκτείνωμαι περισσότερον, γιατί τόσον κρυώνουν τό πρόσθια μου, που δέν μπορώ νά κρατήσω πλέον τῆν πένηα.

Ο γυμνασιάρχης εισέρχεται εις τήν Δ τάξιν και άποτείεται πρός τούς μαθητάς: «Ο γέγονος του Γυμνασίου κ. Παύλος παραπορεύεται ότι κήκοιος από σῶς έχει τήν κικλόθειαν νά πειράξῃ τῆν κόρην του. Έξ έπιεικείας παρασιωπῶ τό όνομά του, άλλὰ τόν προσκάλω μετά τό μάθημα νά προσέλθῃ εις τό γυμνασιαρχείον νά απολογηθῇ».

Αήξωντος του μαθήματος ο γυμνασιάρχης βλέπει προσερχομένου εις τό γυμνασιαρχείον κατά σειράν 5 εκ τών μαθητών του έν απολογηθῶσι...